

ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΣΤ' Δημοτικού

A

Τεύχος

ΠΑΡΟΝΤΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ:

- Ενεστώτας (κάτι που γίνεται τώρα χωρίς διακοπή).
Π.χ. Τα παιδιά γαίζουν στην αυλή.
- Παρακείμενος (κάτι που έγινε στο παρελθόν και έχει τώρα τελεωθεί).
Π.χ. Ο Σπύρος έχει καθαριστεί από το συνεργείο του Δήμου.

✓ γραμματικά ✓ ασκήσεις
φαινόμενα εμπέδωσης

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΖΩΗ

Α' ΤΕΥΧΟΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ Γ. ΖΩΗ

Γλωσσικές ασκήσεις

ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Αργυρούπολη, 2022

Πίνακας Περιεχομένων

Υπενθύμιση σε γραμματικά φαινόμενα	2
Τα μέρη του λόγου.....	2
Θέμα, κατάληξη των λέξεων.....	4
Τονισμός των λέξεων	5
Κύριες και Δευτερεύουσες προτάσεις	6
ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Ταξίδια, τόποι, μεταφορικά μέσα	8
Λέξεις με όμοια σύμφωνα	9
Ρήματα	10
Ο χρόνος στον λόγο μας	18
ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Κατοικία	22
Τα επίθετα και ο ρόλος τους σε ένα κείμενο που περιγράφει	23
Λέξεις και φράσεις που δηλώνουν τόπο	27
Τα είδη των προτάσεων με βάση τη δομή τους.....	30
Αριθμητικά.....	34
Συντομογραφίες- Αρκτικόλεξα	41
Θηλυκά σε -η και -ος.....	44
ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Διατροφή	49
Εγκλίσεις του ρήματος.....	50
Αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις	59
Παραθετικά επιθέτων.....	62
Συμφράσεις και εκφράσεις.....	69
Αντώνυμα ή αντίθετα	71
Υποθετικές προτάσεις.....	74
Τα άρθρα.....	78
Διαλυτικά	82
ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Η ζωή σε άλλους τόπους	84
Αιτιολογικές προτάσεις	85
Λέξεις και φράσεις που δηλώνουν τόπο	89
Πότε βάζουμε κατάληξη –τε και πότε –ται	91

Υπενθύμιση σε γραμματικά φαινόμενα

Τα μέρη του λόγου

Όταν μιλάμε και όταν γράφουμε χρησιμοποιούμε διαφορετικά είδη λέξεων που λέγονται μέρη του λόγου. Τα μέρη του λόγου είναι δέκα και σ' αυτά περιλαμβάνονται όλες οι λέξεις της ελληνικής γλώσσας.

Κάποια μέρη του λόγου αλλάζουν μορφή μέσα στον λόγο και τα ονομάζουμε **κλιτά**, ενώ κάποια άλλα μένουν πάντα τα ίδια και τα ονομάζουμε **άκλιτα**.

ΚΛΙΤΑ					
άρθρο	ουσιαστικό	επίθετο	αντωνυμία	ρήμα	κλιτή μετοχή

↓

ΑΚΛΙΤΑ				
επίρρημα	σύνδεσμος	πρόθεση	επιφώνημα	άκλιτη μετοχή

Ήθη

Είναι οι μικρές λέξεις που μπαίνουν μπροστά από τα ουσιαστικά, τα επίθετα, τις κλιτές μετοχές και ορισμένες αντωνυμίες.

Οριστικό: ο, η, το
Αόριστο: ένας, μια, ένα

Ουσιαστικά

Είναι οι λέξεις που δηλώνουν πρόσωπα, ζώα, τόπους, πράγματα, ενέργειες, καταστάσεις και ιδιότητες.
Πέτρος, σκύλος, Βερολίνο, Γερμανία, δέμα, αποστολή, ησυχία, ταχύτητα, ασφάλεια

Επίθετα

Είναι οι λέξεις που συνοδεύουν τα ουσιαστικά και μας λένε κάθε φορά πώς ακριβώς είναι το ουσιαστικό, δηλαδή τι ποιότητα ή ιδιότητα έχει.

Όμορφος, μέτριος, ευθύς, ξύλινος, σταχτής

Αντωνυμίες

Είναι κλιτές λέξεις που αντικαθιστούν ονομαστικές φράσεις (ονόματα, ουσιαστικά, επίθετα).

Προσωπικές, κτητικές, αυτοπαθείς, δεικτικές, οριστικές, αναφορικές, ερωτηματικές και αόριστες.

Ρήματα

Είναι κλιτό μέρος του λόγου που το χρησιμοποιούμε για να εκφράσουμε μια ενέργεια ή κατάσταση.

τρέχω, κουράζομαι, ντύθηκα

Μετοχές

Παθητική μετοχή (κλιτή)

Λήγει σε -μενος, -μενη, -μενο
κρυμμένος - η -ο

Ενεργητική μετοχή (άκλιτη)

Λήγει σε -οντας -ώντας
τρέχοντας, κυνηγώντας

Επιρρήματα

Είναι άκλιτες λέξεις που συνοδεύουν τα ρήματα και τα προσδιορίζουν δίνοντας πληροφορίες. Τα επιρρήματα, επίσης, συνδέουν προτάσεις (χωρίς να είναι σύνδεσμοι).

Τοπικά, χρονικά, τροπικά, ποσοτικά.

Σύνδεσμοι

Άκλιτες λέξεις που συνδέουν λέξεις, φράσεις ή προτάσεις.

Και, ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ, αλλά, παρά, όμως, ωστόσο, ενώ, αν και, μολονότι, λοιπόν, ώστε, άρα, επομένως, γιατί, επειδή, για να, που, ώστε, μήπως, αφού κ.α.

Επιφωνήματα

Άκλιτες λέξεις με τις οποίες μπορώ να εκφράσω τα συναισθήματά μου, να πραγματοποιήσω πράξεις ή να δηλώσω τη στάση μου σε μια κατάσταση.

**Α! μπα! Οχ! Αλίμονο! Αα! Στοπ!
Μπράβο! Μακάρι!**

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
Σελίδα 173

Προθέσεις

Μικρές άκλιτες λέξεις που μπαίνουν μπροστά από ονόματα ή επιρρήματα για να φανερώσουν τόπο, χρόνο, τρόπο, προέλευση κ.α.

**με, σε, για, ως, προς, αντί, παρά,
από, κατά, μετά, δίχως, χωρίς, ίσαμε**

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
Σελίδα 167

Θέμα, κατάληξη των λέξεων

Οι λέξεις που κλίνονται εμφανίζονται στον λόγο μας με διάφορους τύπους.

Αυτό συμβαίνει γιατί μια λέξη αποτελείται από το θέμα και την κατάληξη.

Θέμα μιας λέξης → το μέρος της λέξης που δεν αλλάζει.

Κατάληξη μιας λέξης → το μέρος της λέξης που αλλάζει.

ερευνη-ής
επιστήμον-ες

Τονισμός των ἡξέων

Ο τόνος μπαίνει πάνω από το φωνήεν της λέξης που προφέρεται πιο δυνατά. Αν είναι κεφαλαίο, ο τόνος μπαίνει μπροστά από το φωνήεν!

Τονίζονται οι δισύλλαβες, τρισύλλαβες, πολυσύλλαβες και οι μονοσύλλαβες λέξεις ή, πού, πώς. Οι δυο τελευταίες τονίζονται μόνο όταν ρωτάμε, δηλαδή όταν είναι ερωτηματικά επιρρήματα.

Ανάλογα με τη συλλαβή που τονίζεται, μια λέξη μπορεί να είναι:

- ⬇ **Οξύτονη** → τονίζονται στη **λήγουσα** ο ερευνητής, η γιαγιά
- ⬇ **Παροξύτονη** → τονίζονται στην **παραλήγουσα** ο φίλος, η αρκούδα,
- ⬇ **Προπαροξύτονη** → τονίζονται στην **προπαραλήγουσα** ο άνθρωπος, η θάλασσα

Ο τόνος μπαίνει στη λήγουσα, στην παραλήγουσα, στην προπαραλήγουσα, ποτέ όμως δεν μπαίνει πριν την προπαραλήγουσα.

Οι αδύνατοι τύποι των προσωπικών αντωνυμιών τονίζονται όταν υπάρχει κίνδυνος να θεωρηθούν κτητικές αντωνυμίες. Οι αντίστοιχες κτητικές αντωνυμίες, όμως, είναι άτονες.

Η δασκάλα **μού** είπε (η δασκάλα είπε σ' εμένα) **προσωπική αντωνυμία – τονίζεται**

αλλά

Η δασκάλα **μου** είπε (η δική μου δασκάλα είπε) **κτητική αντωνυμία – δεν τονίζεται**

Ωστόσο, όταν οι αδύνατοι τύποι των προσωπικών αντωνυμιών **δεν υπάρχει** περίπτωση να **μπερδευτούν** με τις ομόηχες κτητικές, τότε **δεν παίρνουν τόνο**.

Τι μας λες;

Κύριες και Δευτερεύουσες προτάσεις

Οι προτάσεις ανάλογα με το αν στέκουν μόνες τους στον λόγο ή όχι διακρίνονται σε κύριες και εξαρτημένες / δευτερεύουσες.

Οι **κύριες (ανεξάρτητες) προτάσεις** έχουν αυτοτελές νόημα και μπορούν να σταθούν μόνες τους στον λόγο.

Χθες αγόρασα νέο κινητό.

Οι **δευτερεύουσες (εξαρτημένες) προτάσεις** δε στέκονται μόνες τους στον λόγο και συμπληρώνουν τις κύριες προτάσεις.

Ο Νίκος είπε ότι θα πάει στη συναυλία.
 Δευτερεύουσα πρόταση
Τι είπε ο Νίκος;

Αν παραλείψουμε την κύρια πρόταση και κρατήσουμε μόνο τη δευτερεύουσα, παρατηρούμε πως δεν βγάζει νόημα!

Οι **εξαρτημένες προτάσεις εισάγονται** (δηλαδή ξεκινούν) με ξεχωριστές λέξεις, τους **συνδέσμους**. Αυτές οι λέξεις συνδέουν τις εξαρτημένες με τις κύριες προτάσεις. **Οι σύνδεσμοι, επίσης, μας δείχνουν τι είδους είναι οι εξαρτημένες προτάσεις.**

Οι **εξαρτημένες προτάσεις χωρίζονται σε δυο μεγάλες κατηγορίες: τις ονοματικές και τις επιρρηματικές.**

ΟΝΟΜΑΤΙΚΕΣ

Λειτουργούν ως **όροι της πρότασης που εξαρτώνται** και μπορεί να είναι:

- υποκείμενο
- αντικείμενο
- κατηγορούμενο
- προσδιορισμός

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ

προσδιορίζουν κυρίως το ρήμα μιας πρότασης ως **επιρρηματικοί προσδιορισμοί**, δίνοντας πληροφορίες για:

- τον χρόνο
- τον τρόπο
- την αιτία
- τον σκοπό
- το αποτέλεσμα κ.τ.λ.

Οι ονοματικές προτάσεις ανάλογα με την ιδιαίτερη σημασία τους και ανάλογα με το σύνδεσμο που τις εισάγει **χωρίζονται σε:**

- α. **ειδικές** → εισάγονται με: **ότι, πώς, που**
- β. **βουλητικές** → εισάγονται με: **να**
- γ. **ενδοιαστικές** → εισάγονται με: **μη(ν), μήπως**
- δ. **πλάγιες ερωτηματικές** → εισάγονται με: **αν, ποιος, πόσος, πότε, πού, τι κ.ά.**
- ε. **ονοματικές αναφορικές** → εισάγονται με: **ο οποίος-α-ο, όποιος-α-ο, όσος-η-ο, ό,τι οποιοσδήποτε, οσοσδήποτε, οτιδήποτε, που**

Επιρρηματικές προτάσεις ως προς τη σημασία τους και ανάλογα με τον σύνδεσμο που τις εισάγει **χωρίζονται σε:**

- α. **τελικές** → εισάγονται με: **για να, να, με σκοπό να**
- β. **αιτιολογικές** → εισάγονται με: **επειδή, διότι, γιατί, μια και, μια που κ.ά.**
- γ. **αποτελεσματικές** → εισάγονται με: **ώστε, που, ώστε να κ.ά.**
- δ. **υποθετικές** → εισάγονται με: **αν (εάν), άμα κ.ά.**
- ε. **εναντιωματικές- παραχωρητικές** → εισάγονται με: **αν και, μολονότι, παρόλο που**
- στ. **χρονικές** → εισάγονται με: **αφού, ενώ, καθώς, μόλις, όταν, σαν κ.ά.**
- ζ. **αναφορικές επιρρηματικές** → εισάγονται με: **όπου, οπουδήποτε, όποτε, οποτεδήποτε, όσο, οσοδήποτε, όπως**

Το **ρήμα** είναι το μέρος του λόγου γύρω από το οποίο χτίζονται οι προτάσεις. Επομένως πάντα ισχύει ότι **όταν έχω ένα ρήμα υπάρχει και μια πρόταση!**

Δύο προτάσεις που ενώνονται με **παρατακτικούς συνδέσμους** είναι πάντα του **ίδιου είδους** (Κύρια + Κύρια ή Δευτερεύουσα + Δευτερεύουσα)

- ⬇ Συμπλεκτικοί: **και (κι), ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ**
- ⬇ Αντιθετικοί: **αλλά, μα, παρά, όμως, ωστόσο, μόνο**
- ⬇ Διαζευκτικοί ή διαχωριστικοί: **ή, είτε**
- ⬇ Αποτελεσματικοί ή συμπερασματικοί: **ώστε, άρα, επομένως, λοιπόν, που.**

ΕΝΟΤΗΤΑ 1:
Ταξίδια, τόποι, μεταφορικά μέσα.

Γραμματικά φαινόμενα

Λέξεις με όμοια σύμφωνα

Ασκήσεις Εμπέδωσης

- 1) Στο γράμμα που ακολουθεί, κάποιες λέξεις που γράφονται με δύο όμοια σύμφωνα στη σειρά γράφτηκαν κατά λάθος με ένα. Να τις βρεις και να τις διορθώσεις.**

Αγαπημένε μου παπού,

Σου γράφω αυτές τις λίγες γραμές για να σου πω ένα σπουδαίο νέο! Η μαμά μου έφερε προχθές ένα καινούριο ποδήλατο. Είναι απίθανο! Είναι ψηλό, κατακόκινο, με δύο μεγάλα φώτα στο πίσω μέρος. Τα λάστιχά του έχουν πολλά αυλάκια, για να κρατιέται καλύτερα στον δρόμο. Το τιμόνι του καταλήγει σε δύο άκρες καλυμένες με ένα ειδικό υλικό, για να μην ιδρώνουν τα χέρια. Στο πίσω μέρος έχει μια μικρή σχάρα με ένα καλαθάκι βαμμένο πράσινο. Αχ! Δεν ξέρεις πόσο θα ήθελα να ήσουν εδώ να με καμαρώνεις όταν θα πηγαίνω βόλτα! Ο μπαμπάς που με είδε προχθές να το οδηγώ φορώντας το κράνος μου, είπε πως μοιάζω με γοναίο υπότη πάνω σε άλογο! Καλέ μου παπούλη... Σε περιμένω να έρθεις σύντομα. Μου έχουν λείψει οι βόλτες μας στη θάλασα, τα παιχνίδια μας στην αμουδιά. Δώσε φιλιά στη γιαγιά.

Με αγάπη

Ο εγόνός σου Νικόλας

- 2) Συμπλήρωσε τα σύμφωνα (μ ή μμ, ν ή νν, λ ή λλ, ρ ή ρρ, κτλ) που λείπουν.**

συ.....ενής	γινό.....ενο	άμι.....α	άμυ...ο
βα.....ένος	τριαντάφυ....ο	συ.....οή	γαρίφα.....ο
γέ.....ια	παρά.....ογος	Επτά.....ησα	ποικι.....ία
εκατο.....υρίο	Φύ.....ο (δέντρου)	γλώ.....α	σύ.....ογος

- 3) Να γράψεις Σ ή Λ δίπλα από κάθε λέξη για να δείξεις αν είναι σωστά γραμμένη.**

(.....) σύννεφο	(.....) συλλογίζομαι	(.....) αρρώστια	(.....) περισσέυω
(.....) καλλιτέχνης	(.....) βασίλισσα	(.....) διάλειμα	(.....) γραματοσήμο
(.....) ιπικό	(.....) ψέμα	(.....) επιβάλω	(.....) γέννηση

Γραμματικά φαινόμενα

Ρήματα

Τα ρήματα είναι λέξεις που μας δείχνουν ότι κάποιος ενεργεί, κάνει κάτι, παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση. Είναι κλιτό μέρος του λόγου και γύρω από αυτό χτίζονται οι προτάσεις.

Το ρήμα έχει

2 αριθμούς

- Ενικός
- Πληθυντικός

3 πρόσωπα

- ΕΝΙΚΟΣ
 - α' πρόσωπο: εγώ
 - β' πρόσωπο: εσύ
 - γ' πρόσωπο: αυτός
- ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
 - α' πρόσωπο: εμείς
 - β' πρόσωπο: εσείς
 - γ' πρόσωπο: αυτοί

2 φωνές

- Ενεργητική:
 - ω (κάνω κάτι, ενεργώ)
- Παθητική:
 - μαι (παθαίνω κάτι)

2 συζυγίες

- α' συζυγία:
 - ω, -ομαι
- β' συζυγία:
 - ώ, -ιέμαι

Χρονικές βαθμίδες

ΠΑΡΟΝ	ΠΑΡΕΛΘΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ
Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός Μέλλοντας
Παρακείμενος	Αόριστος	Συνοπτικός Μέλλοντας
	Υπερσυντέλικος	Συντελεσμένος Μέλλοντας

Οι χρόνοι του ρήματος

Χρόνοι	Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
Ενεστώτας (κάτι που γίνεται τώρα και έχει διάρκεια)	δένω	δένομαι
Παρατατικός (κάτι που έγινε χθες και είχε διάρκεια)	έδενα	δενόμουν
Αόριστος (κάτι που έγινε χθες αλλά για μια στιγμή)	έδεσα	δέθηκα
Μέλλοντας Εξακολουθητικός (κάτι που θα γίνει στο μέλλον και θα έχει διάρκεια)	θα δένω	θα δένομαι
Μέλλοντας Συνοπτικός (κάτι που θα γίνει στο μέλλον αλλά δεν θα έχει διάρκεια, θα γίνει σε μια στιγμή)	θα δέσω	θα δεθώ
Παρακείμενος (κάτι που έγινε στο παρελθόν και έχει τώρα τελειώσει)	έχω δέσει	έχω δεθεί
Υπερσυντέλικος (κάτι που τελείωσε στο παρελθόν πριν γίνει κάτι άλλο)	είχα δέσει	είχα δεθεί
Μέλλοντας Συντελεσμένος (Στο μέλλον κάτι θα είναι τελειωμένο σε μια ορισμένη στιγμή)	θα έχω δέσει	θα έχω δεθεί

Φωνές των ρημάτων

Ενεργητική φωνή

Τα ρήματα που έχουν κατάληξη στο α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα σε -ω/-ώ

Το υποκείμενο ενεργεί

π.χ. πλένω, χτενίζω

Παθητική Φωνή

Τα ρήματα που έχουν κατάληξη στο α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα σε -μαι

Το υποκείμενο δέχεται κάποια ενέργεια ή παθαίνει κάτι

π.χ. πλένομαι, χτενίζομαι

ΘΥΜΑΜΑΙ

- ✓ Πολλά ρήματα τα συναντάμε και στις δυο φωνές
π.χ. γράφω – γράφομαι, μιλώ – μιλιέμαι.
- ✓ Υπάρχουν ρήματα που τα συναντάμε μόνο στην ενεργητική φωνή
π.χ. ζω, ξυπνώ, τρέχω
- ✓ Υπάρχουν ρήματα που τα συναντάμε μόνο στην παθητική φωνή. Τα ρήματα που έχουν μόνο παθητική φωνή ονομάζονται αποθετικά.
π.χ. έρχομαι, φαίνομαι.

Συζυγίες των ρημάτων

Τα ρήματα δεν κλίνονται όλα με τον ίδιο τρόπο. Ανάλογα με τον τρόπο που κλίνονται, χωρίζονται σε δυο μεγάλες κατηγορίες, τις συζυγίες.

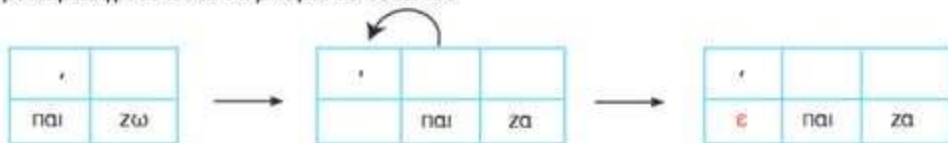
	ΣΥΖΥΓΙΕΣ	
	α' συζυγία	β' συζυγία
Ενεργητική Φωνή	-ω π.χ. γράφω <i>(τονίζονται δηλαδή στην παραλήγουσα)</i>	-ώ, -άω π.χ. κρατάω – κρατώ <i>(τονίζονται δηλαδή στη λήγουσα)</i>
Παθητική Φωνή	-ομαι π.χ. γράφομαι <i>(τονίζονται δηλαδή στην προπαραλήγουσα)</i>	-ιέμαι, -ομαι, -αμαι π.χ. κρατιέμαι, κινούμαι, θυμάμαι <i>(τονίζονται δηλαδή στην παραλήγουσα)</i>

Στη Β' συζυγία έχουμε δύο τάξεις:

- ⬇ Στην πρώτη ανήκουν τα ρήματα που κλίνονται σε -ώ, -άς, -ά (π.χ. αγαπώ)
- ⬇ Στη δεύτερη εκείνα που κλίνονται σε -ώ, -είς, -εί (π.χ. θεωρώ)

Σχηματισμός παρελθοντικών χρόνων – η αύξηση

Στον παρατατικό και στον αόριστο ο τόνος μπαίνει στην προπαραλήγουσα. Στις δισύλλαβες λέξεις συχνά προστίθεται και μια επιπλέον συλλαβή, η συλλαβή -ε για να υπάρξει η προπαραλήγουσα και να μπορεί να τονιστεί.

- ✓ Τρία ρήματα παίρνουν αύξηση -η
ξέρω → ήξερα
θέλω → ήθελα
πίνω → ήπια, αλλά παρατατικός → έπινα
- ✓ Στα ρήματα που έχουν ως πρώτο συνθετικό πρόθεση βάζουμε την αύξηση ανάμεσα στην πρόθεση και το ρήμα. Αυτού του είδους η αύξηση λέγεται **εσωτερική αύξηση**.
επί + λέγω → επέλεγα προ + βάλλω → προέβαλλα
- ✓ Σε μερικά τέτοια ρήματα η εσωτερική αύξηση δε χρησιμοποιείται ποτέ.
προτείνω → πρότεινα
- ✓ Μερικά ρήματα σχηματίζονται με δύο προθέσεις
Σε τέτοιες περιπτώσεις, η αύξηση εμφανίζεται ανάμεσα στη δεύτερη πρόθεση και το ρήμα.
π.χ. συμ-περι-λαμβάνω.
π.χ. συμ-περι-έ-λαβα

Μερικές ακόμα επισημάνσεις...

Η υποτακτική και η προστακτική δεν παίρνουν αύξηση. Συνεπώς και στα σύνθετα ρήματα η αύξηση διατηρείται μόνο στην οριστική!

Ανάλυσε (Οριστική) → ανάλυσε (Προστακτική)
Υπέγραψε (Οριστική) → υπόγραψε (Προστακτική)

Τα ρήματα της α' συζυγίας με κατάληξη -λλω διατηρούν τα δυο λάμδα στους εξακολουθητικούς χρόνους (Ενεστώτας, Παρατατικός, Εξακολουθητικός Μέλλοντας). Σχηματίζουν όμως τους υπόλοιπους χρόνους με ένα λάμδα.

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Εξ. Μέλλοντας	Συν. Μέλλοντας
αναβάλλω	ανέβαλλα	ανέβαλα	θα αναβάλλω	θα αναβάλω

Τα ρήματα της β' συζυγίας με κατάληξη -λλω διατηρούν τα δυο λάμδα σε όλους τους χρόνους και στα παράγωγα ονόματα.

Ενεστώτας	Παρατατικός	Αόριστος	Συν. Μέλλοντας	Παράγωγα ονόματα
κολλώ	κολλούσα	κόλλησα	θα κολλήσω	κόλλα, κόλλημα

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Αναγνωρίζω το πρόσωπο, τον χρόνο και τη φωνή των υπογραμμισμένων ρημάτων.

Ο Μάριος λυπάται που τελείωσαν οι διακοπές.

Πρόσωπο:..... Χρόνος: Φωνή:

Οι τροχονόμοι θα φροντίσουν να αποκατασταθεί η κυκλοφορία.

Πρόσωπο:..... Χρόνος: Φωνή:

Θα επιστρέψουμε νωρίς στο σπίτι μας.

Πρόσωπο:..... Χρόνος: Φωνή:

Γράφεται ότι θα χτιστεί εμπορικό κέντρο στην πόλη μας.

Πρόσωπο:..... Χρόνος: Φωνή:

2) Υπογραμμίζω τα ρήματα των προτάσεων και αναγνωρίζω τον χρόνο τους.

α. Είχαμε πάει διακοπές στο χωριό του πατέρα μου. (.....)

β. Ακούω συνέχεια μουσική στο κινητό. (.....)

γ. Στην κατασκήνωση ξυπνούσαμε στις 8 το πρωί. (.....)

δ. Η Μαρίνα είχε φύγει όταν έφθασα. (..... -

ε. Θα πληρώσετε με κάρτα; (.....)

στ. Μέχρι το βράδυ θα σου έχω στείλει μήνυμα. (.....)

3) Συμπληρώνω τον πίνακα.

Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
έχουμε κόψει	
	ενοχλήθηκα
θα φτιάχνει	
	λύνονταν
είχαμε εξαφανίσει	
	κινηθήκαμε

4) Υπογραμμίζω τη χρονική βαθμίδα του ρήματος που ταιριάζει καλύτερα στο παρακάτω απόσπασμα.

(Θα έχω βαρεθεί / Βαριέμαι) λοιπόν λιγάκι. Μα αν με (εξημερώσεις / έχεις εξημερώσει), η ζωή μου (φωτιζόταν / θα φωτιστεί). Θα γνωρίζω τον ήχο των βημάτων σου, που θα ξεχωρίζει απ' όλων των άλλων. Τα άλλα βήματα (θα με έχουν διώξει / με διώχνουν) κάτω από τη γη. Τα δικά σου θα με (δελεάζουν / είχαν δελεάσει) σαν μουσική από την φωλιά. Και κοίτα! (Θα δεις / Βλέπεις) εκεί κάτω τα σιταροχώραφα; Εγώ δε (τρώω / είχα φάει) ψωμί. Για μένα το σιτάρι (είναι / θα ήταν) άχρηστο. Τα σιταροχώραφα δε μου (θυμίζουν / θύμισαν) τίποτα. Κι αυτό είναι λυπηρό.

Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ, ο Μικρός Πρίγκηπας

5) Αναγνωρίζω τη συζυγία και τη φωνή των υπογραμμισμένων ρημάτων.

Επλενε όλη την ημέρα τα ρούχα συζυγία φωνή
Ξύπνησε απότομα με αναφιλητά. συζυγία φωνή
Κουράστηκα από τις δουλειές συζυγία φωνή
Σκέφτομαι το καλοκαίρι που πέρασε. συζυγία φωνή
Χτύπησε με δύναμη πάνω στην πόρτα. συζυγία φωνή
Οδηγήθηκε εύκολα στη λύση του μυστηρίου. συζυγία φωνή

6) Να γράψετε στην παρένθεση σε ποια χρονική βαθμίδα (παρόν, παρελθόν, μέλλον) ανήκουν τα υπογραμμισμένα ρήματα.

- Αύριο το πρωί θα πάω (.....) στο αεροδρόμιο.
- Έτρεχα (.....) για να προλάβω το λεωφορείο.
- Μου ζήτησε (.....) συγγνώμη για τη συμπεριφορά του και μου υποσχέθηκε ότι δεν θα το ξανακάνει (.....).
- Έχω κρατήσει (.....) τα δικαιολογητικά που μου είχε στείλει (.....) η γραμματεία.
- Προτιμώ (.....) τις παραλίες με άμμο!
- Όσο μιλάει (.....) στο τηλέφωνο θα βγω (.....) στο μπαλκόνι.

7) Σχηματίζω τους χρόνους των ρημάτων που βρίσκονται στον παρακάτω πίνακα.

Ενεστώτας	διαβάζουμε		χάνομαι
Παρατατικός			
Αόριστος			
Εξ. Μέλλοντας		θα απλώνετε	
Συνοπτ. Μέλλοντας			
Παρακείμενος			
Υπερσυντέλικος			
Συντ. Μέλλοντας			

Ενεστώτας	διορθώνεται		συμβουλευέσαι
Παρατατικός			
Αόριστος		αγαπήθηκε	
Εξ. Μέλλοντας			
Συνοπτ. Μέλλοντας			
Παρακείμενος			
Υπερσυντέλικος			
Συντ. Μέλλοντας			

8) Να τοποθετήσεις στον κατάλληλο τύπο του παρατατικού τα ρήματα των παρενθέσεων.
 Χτες, όλο το απόγευμα, ο Γιώργος (διαβάζω) τα αγγλικά του, (γράφω)
 την έκθεση του και (λύνω)..... τα προβλήματα των
 μαθηματικών. Την ίδια ώρα η αδερφή του η Μαρία (ζωγραφίζω) το χάρτη
 της και τον (μπογιατίζω) με μαρκαδόρους. Εγώ καθόμουν στον καναπέ
 και (πλέκω) μια ζακέτα. Με τη ματιά μου (χαϊδεύω)
 τα παιδιά και τα (καμαρώνω) που (κάνω) τις
 εργασίες τους με τόση πολλή προσοχή και επιμέλεια.

9) Μεταφέρω τα ρήματα στους άλλους χρόνους στο ίδιο πρόσωπο και αριθμό συμπληρώνοντας τον πίνακα.

Ενεστώτας	Αόριστος	Παρακείμενος
στερείται		
		έχουν εξαντληθεί
	διατηρηθήκαμε	
πληροφορείται		
		έχεις απειληθεί
	διηγήθηκε	

Γραμματικά φαινόμενα

Ο χρόνος στον λόγο μας

Για να δείξουμε στη γλώσσα μας πότε γίνεται κάτι που περιγράφουμε, χρησιμοποιούμε πολλούς τρόπους. Σε μια πρόταση μπορούμε να δείξουμε τον χρόνο με τους παρακάτω τρόπους.

Ρήματα σε όλους τους χρόνους

- Οι χρόνοι των ρημάτων αναφέρονται στο παρελθόν, στο παρόν και στο μέλλον.
 - Παρελθόν → **Έγραφα** όλο το απόγευμα.
 - Παρόν → **Γράφω** τις ασκήσεις μου.
 - Μέλλον → **Θα γράψω** εξετάσεις.

Χρονικά επιρρήματα

- Άκλιτες λέξεις που δείχνουν χρόνο. Τις εντοπίζουμε με την ερώτηση «πότε;» **τώρα, πριν, χτες, αύριο, πέρασι, φέτος, ποτέ, μετά κ.τ.λ**
- **Χτες** δεν πήγα σχολείο.

Χρονικές προτάσεις

- Δευτερεύουσες προτάσεις που εισάγονται με χρονικούς συνδέσμους (όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν, μόλις, προτού, ώσπου, ωςότου, όποτε) και δηλώνουν χρόνο.
- **Όταν τελειώσουμε τις εξετάσεις, θα το γιορτάσουμε.**

Ουσιαστικά μαζί με το άρθρο

- Ουσιαστικά που δηλώνουν χρόνο σε αιτιατική ή γενική και πολύ σπάνια σε ονομαστική πτώση.
 - **Το καλοκαίρι** θα πάμε για διακοπές στην Χαλκιδική.
 - **Το μεσημέρι** θα φύγω.

Φράσεις με προθέσεις που δηλώνουν χρόνο

- Σύνολο λέξεων που αρχίζει με μια ή περισσότερες προθέσεις (με, σε, για, ως, προς, μετά, παρά, αντί, από, κατά, δίχως, χωρίς, ίσαμε) και μετά ακολουθεί όνομα ή ονόματα.

πρόθεση

ονόματα

- Διακόπτουμε και θα συνεχίσουμε **σε μία ώρα**.
- **Για κάμποσα λεπτά** στάθηκε ακίνητος.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Στο παρακάτω κείμενο υπογράμμισε λέξεις ή φράσεις που φανερώνουν χρόνο.

Το καλοκαίρι που πέρασε πήγα στο νησί μου, την Άνδρο. Όλη μέρα ήμουν στη θάλασσα και το απόγευμα συναντιόμουν με τους φίλους μου στα γραφικά σοκάκια της Χώρας. Όταν νύχτωνε, γυρνούσαμε στο σπίτι μου και παίζαμε επιτραπέζια παιχνίδια. Φέτος η παρέα ήταν πιο μεγάλη και δεν πέρασε στιγμή που να μην είμαι έξω από το σπίτι. Τώρα, βέβαια, είμαι στην Αθήνα και σε μια εβδομάδα τα σχολεία θα ανοίξουν. Κάθομαι στο δωμάτιό μου και αναπολώ τις διακοπές στο νησί. Ανυπομονώ να έρθει το καλοκαίρι και να περάσω ξανά υπέροχα!

2) Διάβασε το παρακάτω κείμενο και μετά υπογράμμισε τις χρονικές προτάσεις.

Όταν πήγαινα στη Λέσβο, δεν είχα συνειδητοποιήσει πόσο μεγάλο αλλά και ενδιαφέρον νησί είναι. Έμεινα έκθαμβος, μόλις επισκέφτηκα το Απολιθωμένο Δάσος, που αποτελεί ένα ανεπανάληπτο μνημείο σε παγκόσμιο επίπεδο. Αφού εφοδιάστηκα με έναν κατάλληλο οδηγό, μελέτησα τις ιδιαίτερες συνθήκες κάτω από τις οποίες δημιουργήθηκε. Ενώ συνέχιζα την πορεία μου στο δυτικό τμήμα του νησιού, βρέθηκα στο Μουσείο Φυσικής Ιστορίας. Εκεί είδα μοναδικά εκθέματα από τη γύρω περιοχή. Καθώς επέστρεφα στην πρωτεύουσα του νησιού, σταμάτησα σ' ένα από τα πολλά μοναστήρια και προσκύνησα ευλαβικά. Πριν φύγω από το νησί, δεν παρέλειψα να κάνω μια στάση και στο Αρχαιολογικό Μουσείο, που πραγματικά άξιζε τον κόπο.

3) Στο παρακάτω κείμενο υπογραμμίζω τα χρονικά επιρρήματα και κυκλώνω τις φράσεις με προθέσεις που φανερώνουν χρόνο.

Χτες ήταν μια γεμάτη μέρα. Κατά το απόγευμα επέστρεψαν στην κατασκήνωση και τα τελευταία παιδιά. Πριν ξημερώσει, όλη η ομάδα είχε φύγει με σκοπό να εξερευνήσει τη γύρω περιοχή. Μέσα σε μια μέρα θα έπρεπε να χαρτογραφήσει ένα μεγάλο μέρος του δάσους. Κάποτε ο Σταύρος είχε πάρει μέρος σε μια αντίστοιχη αποστολή. Φέτος οι εξερευνητές θα βάλουν τα δυνατά τους ώστε από τη νέα χρονιά να έχει ολοκληρωθεί το έργο τους.

4) Μέσα στο κείμενο που ακολουθεί υπάρχουν πολλά επιρρήματα αλλά και ουσιαστικά που δηλώνουν χρόνο. Τα βρίσκω και μετά τα γράφω στην κατάλληλη στήλη του πίνακα.

Πρόσφατα πήγα ένα ταξίδι στο Λονδίνο. Η πτήση μας ήταν το πρωί και κράτησε τέσσερις ώρες. Πρώτα πήραμε το τρένο και μετά το μετρό, για να βρεθούμε στο ξενοδοχείο. Τακτοποιήσαμε τα πράγματά μας και αμέσως φύγαμε για το Βρετανικό Μουσείο. Φτάσαμε νωρίς και είχαμε αρκετή ώρα στη διάθεσή μας για να το γυρίσουμε. Θαυμάσαμε τα Γλυπτά του Παρθενώνα, αλλά και τα εκθέματα από διάφορους άλλους πολιτισμούς. Το μεσημέρι μεταβήκαμε στο Μουσείο της Μαντάμ Τισό. Εκεί εντυπωσιαστήκαμε από τα κέρνα ομοιώματα και βγάλαμε φωτογραφίες με τους αγαπημένους μας καλλιτέχνες. Κατόπιν κάναμε μια στάση για φαγητό και συνεχίσαμε την περιπλάνησή μας στους δρόμους του Λονδίνου. Το απόγευμα πήγαμε να δούμε τα ανάκτορα του Ουεστμίνστερ και να βγάλουμε φωτογραφία στον Big Ben. Το βράδυ επιστρέψαμε στο δωμάτιό μας και μιλούσαμε συνεχώς για όσα είδαμε. Την επόμενη μέρα θα συνεχίζαμε την ξενάγηση στα αξιοθέατα της πόλης γεμάτοι ενθουσιασμό.

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

5) Να αντιστοιχίσετε τις παρακάτω φράσεις με το κατάλληλο είδος του χρονικού προσδιορισμού.

Χθες		την άνοιξη
Μόλις νύχτωσε		νωρίς
Το μεσημέρι	ουσιαστικό	κάποτε
Το βράδυ	χρονικό επίρρημα	τον Οκτώβριο
Φέτος	φράση με πρόθεση	από αύριο
Πριν	χρονική πρόταση	ενώ έβρεχε
Αφού περάσω		για την ώρα
Προς το απόγευμα		μόλις την είδε

6) Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις ως σωστές γράφοντας «Σ» ή λανθασμένες γράφοντας «Λ».

- α. (.....) Ο Παρακείμενος ανήκει στους παρελθοντικούς χρόνους.
- β. (.....) Παρελθοντικοί χρόνοι είναι αυτοί που δηλώνουν ότι κάτι γίνεται τώρα.
- γ. (.....) Η λέξη «σήμερα» είναι επίρρημα και δηλώνει τρόπο.
- δ. (.....) Η λέξη «απόγευμα» είναι επίρρημα και δηλώνει χρόνο.
- ε. (.....) Οι χρονικές προτάσεις εισάγονται με χρονικά επιρρήματα και δηλώνουν χρόνο.
- στ. (.....) Χρόνο μπορούμε να δηλώσουμε και με ουσιαστικά σε αιτιατική συνήθως.
- ζ. (.....) Οι χρονικές βαθμίδες δείχνουν το πότε συμβαίνει κάτι.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2:
Κατοικία.

Γραμματικά φαινόμενα

Τα επίθετα και ο ρόλος τους σε ένα κείμενο που περιγράφει

Οι λέξεις που συνοδεύουν τα ουσιαστικά και μας λένε κάθε φορά πώς ακριβώς είναι το ουσιαστικό, δηλαδή τι ποιότητα ή ιδιότητα έχει, λέγονται επίθετα.

Τα επίθετα είναι **πολύ χρήσιμα** γιατί μας βοηθούν να ξεχωρίζουμε κάθε φορά για τι είδους ουσιαστικό μιλάμε.

π.χ. συνεπής μαθητής (Τι μαθητής είναι; Συνεπής!)

Τα επίθετα **δε στέκονται μόνα στο λόγο** γιατί προσδιορίζουν ένα ουσιαστικό.

Έχουν **τρία γένη** (αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο) που έχουν ξεχωριστές καταλήξεις το καθένα.

Τα επίθετα **παίρνουν το γένος των ουσιαστικών που προσδιορίζουν** και βρίσκονται σε **ίδιο αριθμό και πτώση** με το ουσιαστικό που προσδιορίζουν.

Αρσενικό: ο καλός μαθητής Θηλυκό: η καλή μαθήτρια Ουδέτερο: το καλό παιδί
των πράσινων καπέλων (Ουσιαστικό σε γενική πληθυντικού ουδετέρου → άρα και το επίθετο σε γενική πληθυντικού ουδετέρου)

Τα **επίθετα κλίνονται όπως τα ουσιαστικά που έχουν τις ίδιες καταλήξεις**. Εξαίρεση αποτελούν τα επίθετα σε -υς, -ια, -υ (πλατύς, πλατιά, πλατύ) και -ης, -ια, -ί (καφετής, καφετιά, καφετί) που κλίνονται με διαφορετικό τρόπο.

Τα επίθετα όταν κλίνονται **δεν κατεβάζουν τόνο σε καμία πτώση**, τον διατηρούν στην αρχική τους θέση (ονομαστική ενικού του αρσενικού).

Ένα **επίθετο** μπορεί να **αναφέρεται** σε ένα από τα παρακάτω **γνωρίσματα των ουσιαστικών**: ύλη (δερμάτινος -η -ο), χρώμα (πράσινος -η -ο), μέγεθος (μεγάλος -η -ο), σχήμα (τετράγωνος -η -ο), θέση (νότιος -α -ο), χρόνο (σημερινός -η -ο), κατάσταση (βιαστικός -η -ο) κ.ά.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

- 1) Στο παρακάτω κείμενο να υπογραμμίσεις τα επίθετα και να αναγνωρίσεις το γένος, τον αριθμό και την πτώση στην οποία βρίσκονται.

Ο ουρανός ήταν καθαρός, καταγάλανος και δεν υπήρχαν σύννεφα. Ο ήλιος είχε μόλις ανατείλει. Ψηλά στον ουρανό πέρασε ένα μικρό αεροπλάνο και άφησε πίσω του άσπρες γραμμές. Τη χθεσινή νύχτα είχε βρέξει, το χώμα ήταν μαλακό, το χορτάρι είχε χρώμα έντονο πράσινο, λαμπερό, ενώ τα ξερά φύλλα έπεφταν σιγά-σιγά στο αφράτο χώμα.

ΕΠΙΘΕΤΟ	ΓΕΝΟΣ	ΠΤΩΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ

- 2) Στο παρακάτω κείμενο να υπογραμμίσεις τα επίθετα. Στη συνέχεια να γράψεις τα επίθετα που εντόπισες και στα τρία γένη, όπως στο παράδειγμα.

Είναι ένα όμορφο, παλιό ξωκλήσι που έχει κτιστεί πάνω σ' έναν πέτρινο λόφο πλάι στη θάλασσα. Με τους λευκούς τοίχους και την κόκκινη σκεπή του από κεραμίδια ξεχωρίζει ανάμεσα στα πράσινα πεύκα που το αγκαλιάζουν. Τα κύματα, πότε ήρεμα, πότε άγρια έρχονται να σβήσουν την ορμή τους στην ακρογιαλιά.

ο όμορφος - η όμορφη - το όμορφο

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3) Στις προτάσεις που ακολουθούν να σχηματίσεις το επίθετο από τη λέξη που υπάρχει στην παρένθεση.

- α. Στις Κυκλάδες υπάρχουν (παραλία) οικισμοί.
 β. Η (αεροπορία) εταιρία ξεκίνησε νέα δρομολόγια για τη Ρόδο.
 γ. Η δασκάλα μας έδειξε μια νέα (χορεύω) φιγούρα.
 δ. Το (σιδηρόδρομος) δίκτυο της Ελλάδας γίνεται ηλεκτρικό.
 ε. Σε ορεινά χωριά τα σπίτια είναι (πέτρα).
 στ. Σχολάσαμε νωρίς και παραγγείλαμε ένα (χορταίνω) γεύμα.
 ζ. Νέα (οικονομία) μέτρα ανακοινώθηκαν για τη στήριξη των χαμηλοσυνταξιούχων.
 η. Το πιο (φαντάζομαι) όνειρό του έγινε πραγματικότητα.
 θ. Πέρασε στο (έθνος) και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

4) Να μετασχηματίσεις τις παρακάτω φράσεις όπως στο παράδειγμα

- α. οικισμός κοντά στη θάλασσα → παραθαλάσσιος οικισμός
 β. σπίτι με δυο ορόφους →
 γ. πολυέλειοι από κρύσταλλο →
 δ. κορνίζα από ασήμι →
 ε. πόρτα από σίδηρο →
 στ. καπέλο από ψάθα →
 ζ. φόρεμα από βελούδο →

5) Να γράψεις στα τρία γένη τα επίθετα που παράγονται από τα παρακάτω ουσιαστικά.

δέρμα →	μαλλί →
γιορτή →	υγεία →
νύχτα →	ημέρα →
πλάτος →	βάρος →
ασήμι →	στάχτη →
αγρότης →	καφέ →

Ουμήσου πώς κλίνονται τα επίθετα σε -ύς, -ιά, -ί και σε -ής, -ιά, -ί

Επίθετα σε σε -ύς, -ιά, -ί

Ενικός αριθμός			
Ον.	ο βαθύς	η βαθιά	το βαθύ
Γεν.	του βαθιού / του βαθύ	της βαθιάς	του του βαθιού / του βαθύ
Αιτ.	τον βαθύ	τη βαθιά	το βαθύ
Κλ.	- βαθύ	- βαθιά	- βαθύ
Πληθυντικός αριθμός			
Ον.	οι βαθιοί	οι βαθιές	τα βαθιά
Γεν.	των βαθιοί	των βαθιών	των βαθιών
Αιτ.	τους βαθιούς	τις βαθιές	τα βαθιά
Κλ.	- βαθιοί	- βαθιές	- βαθιά

Έτσι κλίνονται τα:

ελαφρύς, βαρύς, μακρύς, παχύς, πλατύς, φαρδύς, τραχύς κ.ά.

Επίθετα σε σε -ής, -ιά, -ί

Ενικός αριθμός			
Ον.	ο σταχτής	η σταχτιά	το σταχτί
Γεν.	του σταχτή / του σταχτιού	της σταχτιάς	του σταχτιού
Αιτ.	τον σταχτή	τη σταχτιά	το σταχτί
Κλ.	- σταχτή	- σταχτιά	- σταχτί
Πληθυντικός αριθμός			
Ον.	οι σταχτιοί	οι σταχτιές	τα σταχτιά
Γεν.	των σταχτιών	των σταχτιών	των σταχτιών
Αιτ.	τους σταχτιούς	τις σταχτιές	τα σταχτιά
Κλ.	- σταχτιοί	- σταχτιές	- σταχτιά

Έτσι κλίνονται τα: βυσοσινής, θαλασσής, καφετής, κεραμιδής, τριανταφυλλής, χρυσαφής κ.ά.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

- 1) Κλίνω στο κόκκινο τετράδιο και στα τρία γένη το επίθετο μακρύς και ελαφρύς.
- 2) Κλίνω στο κόκκινο τετράδιο και στα τρία γένη το επίθετο θαλασσής και χρυσαφής.

Γραμματικά φαινόμενα

Λέξεις και φράσεις που δηλώνουν τόπο

Σε μια περιγραφή βρίσκουμε συχνά λέξεις ή φράσεις που φανερώνουν τόπο. Ο τόπος μπορεί να εκφραστεί με τους παρακάτω τρόπους.

Τοπικά επιρρήματα

- Άκλιτες λέξεις που δείχνουν τόπο. Τις εντοπίζουμε με την ερώτηση «πού;» **μέσα, έξω, εδώ, εκεί, βόρεια, νότια, μακριά, χαμηλά, πουθενά, δίπλα, πίσω, κοντά κτλ.**

Έξω βρέχει.

Κάθισε εκεί στην πολυθρόνα

Επιρρηματικές εκφράσεις

- Σύνολο λέξεων που αρχίζει με τοπικά επιρρήματα και συνήθως μετά ακολουθεί πρόθεση

επίρρημα πρόθεση

επίρρημα επίρρημα

κοντά σε ..., μακριά από..., μπροστά από..., κάτω από..., πλάι πλάι, πέρα δώθε, άκρη άκρη

Φράσεις με προθέσεις

- Από → Ξεκίνησε πρωί **από το χωριό.**
- Για → Έφυγε **για το σχολείο.**
- Κατά → Πάω **κατά την πλατεία.**
- Μέχρι → Πάω **μέχρι την πλατεία.**
- Προς → **Προς τα δεξιά** βλέπετε το σαλόνι.
- Ως → Προχώρησε **ως το τέρμα** του δρόμου.
- Σε → Προχώρησαν **σε άλλο δωμάτιο.**

σε + το = στο
σε + τη = στη

Η πρόθεση «σε» συναντιέται πολύ συχνά ενωμένη με το άρθρο.

Με ονόματα σε πτώση αιτιατική συνήθως

- Ουσιαστικά που δηλώνουν τόπο σε πτώση αιτιατική.

Πηγαίνω **εξοχή.**

Πήγαμε **σινεμά.**

Με αναφορικές προτάσεις που φανερώνουν τόπο

- Ολόκληρες δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις του τόπου που ξεκινούν με το που και οπουδήποτε.

Πάμε **όπου επιθυμείς.**

Όπου και να πας, θα σε βρω

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Υπογραμμίζω τους προσδιορισμούς του τόπου.

- α) Ένας ναύτης βρήκε εκεί δύο χρυσά νομίσματα.
 β) Τα κουπιά ανεβοκατέβαιναν ρυθμικά στη θάλασσα.
 γ) Παντού ξυπνούσαν αναμνήσεις.
 δ) Κάπου είχε κρύψει το πορτοφόλι του.
 ε) Για να πας από την Ελλάδα στη Γαλλία, πρέπει να κατευθυνθείς δυτικά.
 στ) Το καινούριο ποδήλατο βρισκόταν έξω από την πόρτα του.

2) Στο παρακάτω κείμενο υπογραμμίζω τους προσδιορισμούς που φανερώνουν τόπο και κυκλώνω αυτούς του χρόνου.

Το καλοκαίρι πήγαμε στη Ρόδο διακοπές. Ήταν η πρώτη φορά που πηγαίναμε σε νησί, γι' αυτό ταξιδέψαμε με μεγάλο πλοίο. Όταν φτάσαμε, ψάξαμε να βρούμε το ξενοδοχείο. Ήταν ένα μεγάλο τριώροφο κτίριο, το οποίο διέθετε και πισίνα. Μπροστά από το ξενοδοχείο υπήρχε μια τεράστια έκταση με γκαζόν και ένα σιντριβάνι στο κέντρο, ενώ πίσω ήταν ο χώρος στάθμευσης των αυτοκινήτων. Αφού αφήσαμε τις αποσκευές μας στο δωμάτιο, πήγαμε κατευθείαν για φαγητό, γιατί είχαμε πεινάσει πολύ. Καθίσαμε σε μια ταβέρνα δίπλα στην παραλία και απολαύσαμε με ηρεμία τις λιχουδιές.

3) Να συμπληρώσεις τα κενά των προτάσεων με την κατάλληλη λέξη από την παρένθεση. (πάνω, ψηλά, αριστερά, δίπλα, γύρω, κάτω)

- α. Μετά το γήπεδο θα στρίψεις
- β. στο γραφείο είναι το κινητό.
- γ. Κάθισε για να δούμε κάτι στον υπολογιστή.
- δ. Κοιτούσε στον ουρανό για να δει αν θα βρέξει.
- ε. Να δέσεις το σκοινί από το δέμα προσεκτικά.
- στ. Έπεσε στο πάτωμα για να κάνει γυμναστική.

4) Να γράψεις δίπλα σε καθεμία από τις παρακάτω λέξεις μια συνώνυμή της

- α. χάμω →
- β. οπουδήποτε →
- γ. εκτός →
- δ. αντικριστά →
- ε. δίπλα →
- στ. εντός →

5) Στα υπογραμμισμένα σημεία επιλέγω τον τρόπο με τον οποίο εκφράζεται ο τόπος.

Κάθισε εκεί για πολλή ώρα.

- α) επίρρημα β) φράση με πρόθεση γ) επιρρηματική φράση γ) όνομα σε αιτιατική

Μπροστά από το σπίτι μου βρίσκεται ένα μεγάλο πάρκο.

- α) επίρρημα β) φράση με πρόθεση γ) επιρρηματική φράση γ) αναφορική πρόταση

Θέλαμε καιρό να πάμε κινηματογράφο.

- α) επίρρημα β) φράση με πρόθεση γ) επιρρηματική φράση γ) όνομα σε αιτιατική

Όπου κι αν πηγαίνει, ξέρει να προσανατολίζεται.

- α) επίρρημα β) όνομα σε αιτιατική γ) επιρρηματική φράση γ) αναφορική πρόταση

Έφυγε νωρίς από τη δουλειά.

- α) επίρρημα β) φράση με πρόθεση γ) επιρρηματική φράση γ) όνομα σε αιτιατική

Πήγαν για δείπνο σε άλλο εστιατόριο.

- α) επίρρημα β) φράση με πρόθεση γ) επιρρηματική φράση γ) όνομα σε αιτιατική

Το καπάκι έπεσε πίσω από το γραφείο.

- α) επίρρημα β) φράση με πρόθεση γ) επιρρηματική φράση γ) όνομα σε αιτιατική

Το απόγευμα έριξε χαλάζι.

- α) επίρρημα β) φράση με πρόθεση γ) επιρρηματική φράση γ) όνομα σε αιτιατική

Ψάξαμε οπουδήποτε φανταστές.

- α) επίρρημα β) όνομα σε αιτιατική γ) επιρρηματική φράση γ) αναφορική πρόταση

Γραμματικά φαινόμενα

Τα είδη των προτάσεων με βάση τη δομή τους

- Ο Βρασίδης διαβάζει βιβλία.
- Ο θείος μου ο Πέτρος κοιμάται από το πρωί.
- Ο Μάριος και η Κατερίνα είναι αδέρφια.
- Ήρθε πρώτη!

Συνθέτω φράσεις και προτάσεις

Ονοματικές φράσεις

- Ονομάζονται οι φράσεις που αποτελούνται μόνο από ονόματα (ουσιαστικά ή άλλες λέξεις που τα αντικαθιστούν) και δεν υπάρχει ρήμα.

Η ρύπανση της θάλασσας

Ρηματικές φράσεις

- Ονομάζονται οι φράσεις στις οποίες υπάρχει ρήμα.

Η θάλασσα ρυπαίνεται.

Τα είδη των προτάσεων με βάση τη δομή τους:

ΑΠΛΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Απλή ονομάζεται η πρόταση που περιλαμβάνει μόνο τους κύριους όρους, δηλαδή υποκείμενο, ρήμα, αντικείμενο ή κατηγορούμενο.

Μια απλή πρόταση μπορεί να πάρει τις εξής μορφές:

Ο Βρασίδης κοιμάται .	Υ + Ρ (αμετάβητο)
Ο Βρασίδης διαβάζει βιβλία.	Υ + Ρ (μεταβατικό) + Α
Ο Βρασίδης είναι χαρούμενος.	Υ + Ρ (συνδετικό) + Κ
Ο Βρασίδης δίνει γλυκά στους φίλους μου .	Υ + Ρ (δίπτωτο) + ΑΑ (άμεσο) + ΑΕ (έμμεσο)

Η απλή πρόταση θα πρέπει πάντα να έχει υποκείμενο. Αντίθετα, στην απλή πρόταση το αντικείμενο μπορεί να παραλειφθεί.

ΣΥΝΘΕΤΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Σύνθετη ονομάζεται η πρόταση που έχει ένα ρήμα και περισσότερα από ένα Υποκείμενα, Αντικείμενα ή Κατηγορούμενα, τα οποία συνδέονται μεταξύ τους με κόμμα ή με τον σύνδεσμο και, δηλαδή συνδέονται παρατακτικά.

Ο Μάριος και η Κατερίνα είναι αδέρφια.

Η γιαγιά αγόρασε φρούτα, λαχανικά και ψωμί.

Η Ζωή είναι ευγενική, όμορφη και έξυπνη.

ΕΠΑΥΞΗΜΕΝΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Επαυξημένη ονομάζεται η πρόταση η οποία, εκτός από τους κύριους όρους, περιέχει πληροφορίες που εξηγούν ή συμπληρώνουν τους κύριους όρους. Τις πληροφορίες αυτές τις ονομάζουμε προσδιορισμούς.

Που;

Ο Σπύρος διαβάζει στο δωμάτιό του.

Το αεροπλάνο απογειώθηκε στις δέκα το πρωί.

Πότε;

Ο θείος μου κοιμάται από το πρωί.

Η πωλήτρια ήθελε να πουλήσει ένα απαίσιο φόρεμα από τον καιρό του Νάε.

Απλή πρόταση +
προσδιορισμοί =
Επαυξημένη πρόταση

Οι λέξεις που είναι με έντονη γραφή είναι προσδιορισμοί. Αν τους αφαιρέσουμε, μας μένει η απλή πρόταση.

ΕΛΛΕΙΠΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Ελλειπτική λέγεται η πρόταση από την οποία λείπουν οι βασικοί όροι της πρότασης, δηλαδή το υποκείμενο και το ρήμα. **Αν λείπει μόνο το αντικείμενο η πρόταση είναι απλή.**

Ήρθες πρώτη! (Λείπει το υποκείμενο εσύ.)

Αύριο τα αποτελέσματα. (Λείπει το ρήμα θα βγουν.)

Καλό ταξίδι! (Λείπουν και το υποκείμενο εγώ και το ρήμα εύχομαι.)

Συχνά, για να δώσουμε ζωντάνια και αμεσότητα στον λόγο μας ή για λόγους συντομίας, παραλείπουμε ορισμένα από τα κύρια συστατικά των προτάσεων, όπως, π.χ. το υποκείμενο, όταν εύκολα εννοείται...

Αγόρασα ένα μολύβι. (= Εγώ αγόρασα ένα μολύβι.)

Η ακόμα και το ρήμα:

- Ποιος έχει σειρά;
- Εγώ. (= Εγώ έχω σειρά.)

Τέτοιες προτάσεις τις λέμε **ελλειπτικές**.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Γράψε το είδος κάθε μιας από τις παρακάτω προτάσεις:

Πήγαινε γρήγορα. (.....)

Το αεροπλάνο απογειώθηκε. (.....)

Χρόνια πολλά και καλά. (.....)

Το ήξερα. (.....).

Ο παππούς και η γιαγιά έρχονται. (.....)

Ο χρόνος είναι χρήμα. (.....)

Ο ήλιος λάμπει στα βουνά και στους κάμπους. (.....)

Ο λύκος κι η αλεπού έγιναν φίλοι. (.....)

Μια πεταλούδα πέταξε πολύ μακριά. (.....)

2) Οι προτάσεις που ακολουθούν είναι ελλειπτικές. Συμπληρώνω τον όρο που λείπει και εξηγώ στην παρένθεση τι συντακτικό ρόλο έχει η λέξη που συμπλήρωσα.

α) Ψηλά τα χέρια.

Εσείς σηκώστε ψηλά τα χέρια..... (Υποκείμενο + Ρήμα.)

β) Διαβάζαμε αρκετά.

..... (.....)

γ) Καλή χρονιά.

..... (.....)

δ) Να ζήσετε.

..... (.....)

ε) Ώρα για διάβασμα.

..... (.....)

στ) Φαίνεται ταλαιπωρημένος.

..... (.....)

ζ) Ωραίο φόρεμα.

..... (.....)

η) Ο Χάρης είναι ψηλός, αλλά ο Νίκος δεν είναι.

..... (.....)

3) Να μετατρέψεις τις παρακάτω προτάσεις σε σύνθετες και επαυξημένες.

Οι μαθητές διαβάζουν.

Σύνθετη:

Επαυξημένη:

Η ιστορία ήταν συναρπαστική.

Σύνθετη:

Επαυξημένη:

Η Δήμητρα είναι ανήσυχη.

Σύνθετη:

Επαυξημένη:

4) Σβήνω τους όρους που χρειάζεται ώστε οι προτάσεις να γίνουν απλές.

α. Ο Μιχάλης και ο Γιάννης έγραψαν ένα νέο τραγούδι το καλοκαίρι.

β. Οι εχθροί μάς χτυπούσαν αλύπητα.

γ. Εγώ θα έρθω το μεσημέρι.

δ. Ο φίλος της Φωτεινής είναι δάσκαλος στην Κρήτη.

ε. Η θεραπεία έφερε αποτέλεσμα.

Γραμματικά φαινόμενα

Αριθμητικά

- Μια δωδεκάδα αυγά, παρακαλώ, και καμιά δεκαριά μπισκότα.
- Δέκα ευρώ παρακαλώ!

Τα αριθμητικά είναι λέξεις που φανερώνουν μια αριθμητική έννοια.

A) Αριθμητικά ουσιαστικά (περιληπτικά)

Λήγουν σε:

–**αριά**: Φανερώνουν ένα πλήθος «στο περίπου». Σχηματίζονται μόνο για αριθμούς μεγαλύτερους του εννιά και συνοδεύονται συνήθως από τη λέξη «καμιά» (δεκαριά, δεκαπενταριά, τριανταριά κτλ.)

–**άδα**: Φανερώνουν ένα πλήθος από μονάδες που κάνουν ένα σύνολο (εξάδα, εικοσάδα, εκατοντάδα κτλ.).

B) Αριθμητικά επίθετα:

Απόλυτα: Φανερώνουν ένα συγκεκριμένο πλήθος προσώπων, ζώων ή πραγμάτων. Είναι όλοι οι αριθμοί (τέσσερις, δύο κτλ.)

Τακτικά: Φανερώνουν τη σειρά ή τη θέση που έχει το ουσιαστικό που προσδιορίζουν μέσα σε μία ομάδα (τρίτος, δεύτερη κτλ.)

Πολλαπλασιαστικά: Φανερώνουν από πόσα απλά μέρη αποτελείται κάτι (διπλός, τριπλή, τετραπλό κτλ.)

Αναλογικά: Φανερώνουν πόσες φορές μεγαλύτερο είναι κάτι από κάτι άλλο (διπλάσιο, τριπλάσιο, πενταπλάσιο κτλ.).

Τι θα θυμάμαι για... τα αριθμητικά

Τα αριθμητικά φανερώνουν αριθμούς. Υπάρχουν πέντε κατηγορίες αριθμητικών:

1. **Απόλυτα** (δηλώνουν ποσότητα), π.χ. τρία
2. **Τακτικά** (δηλώνουν σειρά), π.χ. τρίτος
3. **Πολλαπλασιαστικά** (δηλώνουν από πόσα μέρη αποτελείται κάτι), π.χ. τριπλός
4. **Αναλογικά** (δηλώνουν πόσες φορές μεγαλύτερο είναι από κάτι άλλο), π.χ. τριπλάσιος
5. **Περίληπτικά** (δηλώνουν μονάδες που αποτελούν ένα σύνολο), π.χ. τριάδα

Τα αριθμητικά μπορεί να είναι επίθετα ή ουσιαστικά.

Φέτος τρεις **διπλάσιες** μερίδες γλυκό και **τριπλάσιους** μεζέδες από πέρσι. Σίγουρα θα χρειάζεσαι και **διπλάσιο** μέγεθος παντελόνι για να σε χωρέσει.

Η κλίση των αριθμητικών επιθέτων

Να πώς κλίνονται τα απόλυτα αριθμητικά ένας, τρεις, τέσσερις

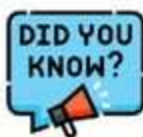
	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομ.	ένας	μία/μια	ένα
Γεν.	ενός	μιας	ενός
Αιτ.	έναν	μία(ν)/μια(ν)	ένα

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομ.	τρεις	τρεις	τρία
Γεν.	τριών	τριών	τριών
Αιτ.	τρεις	τρεις	τρία

Με τον ίδιο τρόπο κλίνονται όλοι οι αριθμοί που τελειώνουν σε 3 (δεκατρείς, είκοσι τρεις, τριάντα τρεις κτλ)

	Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Ονομ.	τέσσερις	τέσσερις	τέσσερα
Γεν.	τεσσάρων	τεσσάρων	τεσσάρων
Αιτ.	τέσσερις	τέσσερις	τέσσερα

Με τον ίδιο τρόπο κλίνονται όλοι οι αριθμοί που τελειώνουν σε 4 (δεκατέσσερις)

Απόλυτο	Τακτικό	Πολλαπλασιαστικό
σαράντα	τεσσαρακοστός	σαρανταπλός
εβδομήντα	εβδομηκοστός	εβδομηνταπλός
ενενήντα	ενενηκοστός	ενενηνταπλός
ογδόντα	ογδοηκοστός	ογδονταπλός
εκατό	εκατοστός	εκατονταπλός
τετρακόσια	τετρακοσιοστός	-
εννιακόσια	εννιακοσιοστός	-

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

- Τα απόλυτα αριθμητικά μέχρι το **είκοσι** γράφονται ως μία λέξη: *δεκαέξι, δεκαεφτά*. Από το **είκοσι ένα** και πάνω γράφονται ως ξεχωριστές λέξεις: *σαράντα οκτώ, τέσσερις χιλιάδες πεντακόσια ενενήντα εννέα*.
- Τα τακτικά αριθμητικά από το **δέκατος τρίτος** και μετά γράφονται ως ξεχωριστές λέξεις: *δέκατος τρίτος, είκοστός πέμπτος*.
- Γράφονται με δύο **-vv-** το **εννέα/εννιά** και όσα αριθμητικά παράγονται από αυτό και περιέχουν ολόκληρη τη λέξη **εννέα/εννιά** (*εννιακόσιοι, εννιαπλάσιος* αλλά *ενενήντα, ένατος, ενενηκοστός*).
- Τα σύνθετα αριθμητικά που έχουν δεύτερο συνθετικό τη λέξη **μισός** γράφονται στη λήγουσα με **-ι**. Δεν ακολουθούν τον κανόνα και γράφονται με **-η** όσα έχουν πρώτο συνθετικό το αρσενικό **ένας** και το θηλυκό **μία**: *έναμιση ευρώ, δύομιση κιλά, τεσσερισήμιση ώρες, εφτάμιση τόνοι*, αλλά *μιάμιση ώρα, έναμισης τόνος*.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Αντικαθιστώ τις υπογραμμισμένες φράσεις με ισοδύναμές τους, όπως στο παράδειγμα:

α. Στη συναυλία συγκεντρώθηκαν περίπου πενήντα θεατές.
 Στη συναυλία συγκεντρώθηκαν καμιά πενήνταριά θεατές.

β. Στην παρέλαση οι μαθητές στοιχίζονται ανά τέσσερις.

γ. Έκανε επανάληψη στα μαθήματα για δεύτερη και τρίτη φορά.

δ. Στο γήπεδο πηγαίναμε περίπου δεκαπέντε άτομα παρέα.

2) Να αντικαταστήσεις τους αριθμούς με αριθμητικά επίθετα.

- α. Η καταβολή του μισθού θα γίνει στις (13) του μηνός.
 β. Η έλλειψη νερού στον (21) αιώνα μπορεί να είναι αιτία πολέμου.
 γ. Μένει στον (50) όροφο ενός ουρανοξύστη.
 δ. Ο Θεμιστοκλής είναι (2) σε ύψος από την αδερφή του.
 ε. Ο Αύγουστος είναι ο (8) μήνας του χρόνου.
 στ. Στη συνέλευση παρευρέθηκαν καμιά (20) ένοικοι.
 ζ. Με ποια (11) θα κατέβει η ομάδα στο πρωτάθλημα;

3) Να γράψεις ποιο είναι....

- α. Το αναλογικό του 3 →
 β. Το τακτικό του 5 →
 γ. Το πολλαπλασιαστικό του 7 →
 δ. Το απόλυτο του 82 →
 ε. Το περιληπτικό του 3 →
 στ. Το τακτικό του 27 →

4) Εντοπίζω τα αριθμητικά επίθετα και τα ουσιαστικά. Ύστερα τα τοποθετώ στην κατάλληλη στήλη του πίνακα.

Για το γλυκό χρειάστηκα πολλά υλικά. Μία εξάδα αυγά, ένα πακέτο ζάχαρη, δύο μερίδες βούτυρο, τρία πακέτα αλεύρι, καμιά εικοσαριά καρύδια και λίγο γάλα. Έφτιαξα διπλάσια ποσότητα, γιατί είχαμε επισκέψεις. Είχαμε καλέσει καμιά δεκαριά φίλους, για να πιούμε καφέ και να παίξουμε επιτραπέζια παιχνίδια. Στο επιτραπέζιο πρώτος βγήκε ο Νίκος ενώ το παιχνίδι κράτησε περίπου δυο ώρες.

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ	ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

5) Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα των αριθμητικών επιθέτων, όπως στο παράδειγμα.

Αριθμός	Απόλυτα	Τακτικά	Πολλαπλασιαστικά	Αναλογικά
2	δύο	δεύτερος	διπλός	διπλάσιος
8				
4				
9				
10				
12				
20				
90				
100				

6) Να υπογραμμίσεις τα αριθμητικά των παρακάτω προτάσεων και να συμπληρώσεις τον πίνακα που ακολουθεί.

Το καλοκαίρι έκανα καμιά εικοσαριά μπάνια, γιατί μείναμε στη θάλασσα μόνο δώδεκα ημέρες. Πέρσι ήρθαμε δεύτεροι στους μαθητικούς αγώνες της περιοχής μας. Για να κατορθώσουμε να έρθουμε πρώτοι, πρέπει να καταβάλλουμε διπλάσια προσπάθεια.

Ένας διπλός ελληνικός καφές μου είναι απαραίτητος κάθε απόγευμα.

Με τους φίλους μου συναντιόμαστε δυο φορές την εβδομάδα. Χωριζόμαστε σε πεντάδες και παίζουμε μπάσκετ.

Με την καινούργια σύνδεση κινητής τηλεφωνίας θα μπορείτε να έχετε στη διάθεσή σας τριπλάσιο χρόνο ομιλίας, χωρίς να πληρώνετε τα τριπλά χρήματα.

Απόλυτα αριθμητικά	Τακτικά αριθμητικά	Πολλαπλασιαστικά αριθμητικά	Αναλογικά αριθμητικά	Περιληπτικά αριθμητικά

Σύνθετα αριθμητικά με το επίθετο μισός, μισή, μισό

Το επίθετο μισός,-ή,-ό συνδυάζεται με τα απόλυτα αριθμητικά και σχηματίζει τους τύπους στον παρακάτω πίνακα.

αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ενάμισης	μιάμιση	ενάμισι
δυόμισι	δυόμισι	δυόμισι
<u>τρεισήμισι</u>	<u>τρεισήμισι</u>	<u>τριάμισι</u>
<u>τεσσερισήμισι</u>	<u>τεσσερισήμισι</u>	<u>τεσσεράμισι</u>
πεντέμισι	πεντέμισι	πεντέμισι

Το επίθετο μισός, μισή, μισό:

- Γίνεται -μισι έπειτα από φωνήεν.

π.χ. δυόμισι

φωνήεν

- Γίνεται -ήμισι έπειτα από σύμφωνο

π.χ. τρεισήμισι

σύμφωνο

Το επίθετο μισός, μισή, μισό:

- Γράφεται με «η» στο τέλος, μόνο όταν πρώτο συνθετικό είναι το «ένας» ή «μία»

π.χ. ενάμισης χρόνος, μιάμιση ώρα

- Στις υπόλοιπες περιπτώσεις βάζω «ι».

π.χ. ενάμισι κιλό, εξίμισι ώρες

Όταν έχω πρώτο συνθετικό το τρία ή το τέσσερα, προσέχω το γένος του ουσιαστικού που συνοδεύει το επίθετό μου.

Οι τύποι δυόμισι, πεντέμισι, εξήμισι, εφτάμισι, οχτώμισι είναι άκλιτοι.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Συμπληρώστε τις προτάσεις αντικαθιστώντας τους αριθμούς με αριθμητικά επίθετα:

- α. Κέρδισε (3,5) πόντους στο παιχνίδι.
 β. Αγόρασε (3,5) κιλά παγωτό.
 γ. Θα χρειαστώ (4,5) μέτρα ύφασμα
 δ. Προχώρησε μπροστά (7,5) βήματα.
 ε. Κολυπούσα περίπου (1,5) ώρα.
 στ. Θα μείνω στο χωριό (4,5) ημέρες.
 ζ. Είμαι (2,5) φορές πιο ψηλός από εσένα.
 η. Πέρασε κιόλας (1,5) μήνας.

2) Συμπληρώνω τα κενά με -ι ή -η

τα δυόμισι..... μέτρα	η μιάμιση..... μερίδα
τα εφτάμισι..... κιλά	τα δωδεκάμισι..... χρόνια
τις εξήμισι..... ώρες	των οχτώμισι..... δευτερολέπτων
τα εντεκάμισι..... χιλιοστά	το ενάμισι..... μέτρο
των πεντέμισι..... ημερών	οι δυόμισι..... φορές
τον ενάμισι..... καφέ	τη μιάμιση..... ώρα

Γραμματικά φαινόμενα

Συντομογραφίες- Αρκτικόλεξα

- Τη δίδα Μαίρη, παρακαλώ!
- Ορίστε;
- Την δεσποινίδα Μαίρη εννοώ!

Συντομογραφίες ονομάζονται οι συντομευμένες γραφές ορισμένων λέξεων που χρησιμοποιούμε συχνά στο λόγο και οι οποίες, αντί να γράφονται ολόκληρες, γράφονται για συντομία κομμένες με ορισμένο τρόπο.

Συνηθισμένες συντομογραφίες είναι οι εξής:

αι. αιώνας	βλ. βλέπε	γραμμ. γραμμάρια	δηλ. δηλαδή
δ/ση διεύθυνση	εκ. εκατοστά	Ι.Χ. ιδιωτικής χρήσης	κ.ά. και άλλα
κ. κύριος	κ.λπ. και λοιπά	κτλ. και τα λοιπά	λ.χ. λόγου χάρη
μ. μέτρα	σημ. σημείωση	τηλ. τηλέφωνο	υ/δ υπνοδωμάτιο
π.χ. παραδείγματος χάρη	μ.μ μετά μεσημβριαν	π.μ. προ μεσημβρίας	

Αρκτικόλεξα (ακρωνύμια) είναι οι συντομογραφίες που σχηματίζονται από τα αρχικά γράμματα φράσεων, οι οποίες συνήθως δηλώνουν ονομασίες συλλόγων, οργανισμών, πολιτικών κομμάτων.

Τα αρκτικόλεξα γράφονται με κεφαλαία και χωρίς τελεία ανάμεσα τους, εκτός αν μια λέξη αποδίδεται με δύο γράμματα στο αρκτικόλεξο.

Έχει 2 γράμματα από κάθε λέξη άρα τελεία

Μερικά αρκτικόλεξα είναι τα εξής:

ΟΗΕ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ

ΕΛ.ΤΑ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ

ΔΕΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ

ΕΜΥ ΕΘΝΙΚΗ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΕΡΤ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΗΠΑ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΑΕΙ ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

ΕΕ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Βρίσκω τι σημαίνουν τα παρακάτω αρκτικόλεξα και οι συντομογραφίες.

μ.Χ.=.....

μ.μ.=.....

Σεπτ.=.....

αριθμ.=.....

κτλ.=.....

ΒΔ=.....

βλ.=.....

π.χ.=.....

ΚΟΚ=.....

τ.μ.=.....

ΙΚΑ=.....

μ.=.....

π.μ.=.....

ΥΓ.=.....

2) Να γράψεις τις λέξεις ή φράσεις ως συντομογραφίες.

και λοιπά →

τηλέφωνο →

εκατοστά →

και άλλα →

μετά Χριστόν →

μέτρα →

Κύριος →

κυρία →

προ μεσημβρίας →

χιλιόμετρα →

3) Χρησιμοποιώ συντομογραφίες ή αρκτικόλεξα για να αποδώσω τα παρακάτω.

και άλλα=.....

εκατοστά=.....

Θεσσαλονίκη=.....

δηλαδή=.....

λόγου χάρη=.....

Σαββατοκύριακο=.....

νοτιοανατολικός=.....

σημείωση=.....

γραμμάρια=.....

σελίδα=.....

χιλιόμετρα=.....

αιώνας=.....

4) Οι παρακάτω λέξεις είναι ανορθόγραφα γραμμένες. Γράψε τη λέξη με το σωστό τρόπο στη διπλανή στήλη.

ξενόνας	→	ενιακόσια	→
κινόχρηστα	→	έννατος	→
εντιχοισμένος	→	αντιδικεία	→
μονοκατικοία	→	ισόγιο	→
ανακενισμένο	→	ακήνιτο	→
διαχειριστής	→	ιπόγειο	→
διατηρηταία	→	θερμωσίφοντας	→
καιραμοσκεπή	→	ενοικιαστήριο	→
υπνωδομάτιο	→	διαίνεξη	→
δόμα	→	ενικιαστής	→

Γραμματικά φαινόμενα

Θηλυκά σε -η και -ος

- Οι οδοί Ιπποκράτους και Τρικούπη είναι κλειστές.
- Έλα από τη λεωφόρο Αλεξάνδρας!

Θηλυκά ουσιαστικά σε -η :

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ονομαστική	η χρήση	η δύναμη	οι χρήσεις	οι δυνάμεις
Γενική	της χρήσης (χρήσεως)	της δύναμης (δυνάμεως)	των χρήσεων	των δυνάμεων
Αιτιατική	τη χρήση	τη δύναμη	τις χρήσεις	τις δυνάμεις
Κλητική	χρήση	δύναμη	χρήσεις	δυνάμεις

Παρατηρούμε ότι στη γενική του ενικού σχηματίζουν δύο τύπους!

Κανόνες τονισμού:

Τα παροξύτονα θηλυκά ουσιαστικά σε -η τονίζονται σε όλες τις πτώσεις στην ίδια συλλαβή (η χρήση – οι χρήσεις). Στα προπαροξύτονα όμως, ο τόνος στον πληθυντικό αριθμό κατεβαίνει στην παραλήγουσα (η δύναμη – οι δυνάμεις).

Έτσι κλίνονται τα:

ΠΡΟΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ

η δύναμη, η απόφαση, η αφαίρεση, η σύνταξη,
η άποψη, η Ακρόπολη κ.ά.

ΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ

η σκέψη, η γνώση, η λύση, η πράξη,
η τάξη, η ψύξη, οι Άλπεις κ.ά.

Θηλυκά ουσιαστικά σε -ος

Οι διάμετροι ενός κύκλου είναι πάντα ίσες.
Τα μήκη των διαμέτρων των τριών κύκλων που μετρήσατε δεν ήταν ίσα.
Μετρήστε τις διαμέτρους προσεκτικά!

Η κλητική χρησιμοποιείται σπάνια.

Ενικός αριθμός			
Ονομαστική	η οδός	η λεωφόρος	η είσοδος
Γενική	της οδού	της λεωφόρου	της εισόδου
Αιτιατική	την οδό	την λεωφόρο	την είσοδο
Κλητική	(οδό)	(λεωφόρο)	(είσοδο)

Πληθυντικός αριθμός			
Ονομαστική	οι οδοί	οι λεωφόροι	οι εισοδοί
Γενική	των οδών	των λεωφόρων	των εισόδων
Αιτιατική	τις οδούς	τις λεωφόρους	τις εισόδους
Κλητική	(οδοί)	(λεωφόροι)	(είσοδοι)

Επιπλέον πληροφορίες

Έτσι κλίνονται τα: η άμμος, η άνοδος, η Βίβλος, η διάλεκτος, η εγκύκλιος, η είσοδος, η έξοδος, η επέτειος, η διαγώνιος, η θαλαμηγός, η κάθοδος, η κιβωτός, η λεωφόρος, η νήσος, η παράγραφος, η πρόοδος, η μέθοδος, η περίοδος, η χερσόνησος, η ψήφος κ.ά.

Τα ονόματα των περισσότερων περιοχών, πόλεων και νησιών που προέρχονται από την αρχαία ελληνική γλώσσα κλίνονται όπως τα θηλυκά ουσιαστικά σε -ος, π.χ. η Άνδρος, η Κόρινθος, η Ήπειρος (τα οποία φυσικά δεν έχουν πληθυντικό αριθμό).

Κανόνες τονισμού:

Όσα στην ονομαστική τονίζονται στη **λήγουσα** ή στην **παραλήγουσα** δε μετακινούν τον τόνο στις άλλες πτώσεις.

Αυτά που στην ονομαστική ενικού τονίζονται στην **προπαραλήγουσα** κατεβάζουν τον τόνο στην παραλήγουσα στη γενική του ενικού και στη γενική και αιτιατική του πληθυντικού. (π.χ. η είσοδος – της εισόδου / οι είσοδοι - των εισόδων – τις εισόδους).

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Να κλίνεις τα παρακάτω ουσιαστικά.

Ενικός αριθμός				
Ον.	η δήμαρχος	η διέξοδος	η μήνυση	η τάξη
Γεν.				
Αιτ.				

Πληθυντικός αριθμός				
Ον.				
Γεν.				
Αιτ.				

2) Να συμπληρώσεις τα κενά των παρακάτω προτάσεων βάζοντας το ουσιαστικό της παρένθεσης στο σωστό τύπο.

- α. Οι κάτοικοι (η πόλη) ζουν σε επιβαρυμένο περιβάλλον.
- β. Πρέπει να αντιμετωπίσω πολλές δυσάρεστες (η κατάσταση).
- γ. Ποιο ήταν το όνομα (η υπάλληλος) που σας εξυπηρέτησε;
- δ. Αναγκάστηκε να κάνει τρεις , (η εγχείρηση) γιατί τραυματίστηκε σοβαρά κατά τη διάρκεια (η προπόνηση) .
- ε. Το μάθημα της Γεωγραφίας γίνεται με τη βοήθεια της (η υδρόγειος) σφαίρας.
- στ. Η γιαγιά μου πηγαίνει κάθε χρόνο στα λουτρά (η Αιδηψός) .
- ζ. Την επόμενη εβδομάδα θα γιορτάσουμε (η επέτειος) της 28^{ης} Οκτωβρίου.
- η. Πρέπει να προσέξεις στην ορθογραφία (η κατάληξη) (η λέξη).
- θ. Δεν έγιναν δεκτές (η πρόταση) που έκανε.
- ι. Εκτελούνται έργα στη διασταύρωση (η οδός) Ερμού και Αιόλου.

- 3) Από την προηγούμενη άσκηση διάλεξε 4 από τα ουσιαστικά που συμπλήρωσες και αναγνώρισε τα στους παρακάτω πίνακες.

γένος	
πτώση	
αριθμός	
ισοσύλλαβο ή ανισοσύλλαβο	

γένος	
πτώση	
αριθμός	
ισοσύλλαβο ή ανισοσύλλαβο	

γένος	
πτώση	
αριθμός	
ισοσύλλαβο ή ανισοσύλλαβο	

γένος	
πτώση	
αριθμός	
ισοσύλλαβο ή ανισοσύλλαβο	

- 4) Να σχηματίσεις φράσεις με τα παρακάτω ζεύγη λέξεων, γράφοντας το δεύτερο στη γενική ενικού ή πληθυντικού.

η διάσταση – οι απόψεις ⇄

ο πίνακας – η τάξη ⇄

ο έλεγχος – η πρόοδος ⇄

η κλίση – οι λέξεις ⇄

η εφαρμογή – η μέθοδος ⇄

το ποσοστό – η αύξηση ⇄

ο αριθμός – η οδός ⇄

- 5) Γράφω τα παρακάτω ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού

την πόλη → η περίοδος →

της δόσης → τις χερσονήσους →

οι απόψεις → της διαμέτρου →

των δυνάμεων → τις συγκεντρώσεις →

την σύνοδο → η πτώση →

6) Συμπλήρωσε τον παρακάτω πίνακα, όπως στο παράδειγμα

Ουσιαστικά	Γενική ενικού		Ονομαστική πληθυντικού	Γενική Πληθυντικού
	Α' τύπος	Β' τύπος		
η τάξη	της τάξης	της τάξεως	οι τάξεις	των τάξεων
η σκέψη				
η λύση				
η σύνταξη				
η πρόθεση				
η απάντηση				
η δύναμη				

ΕΝΟΤΗΤΑ 4:

Διατροφή.

Γραμματικά φαινόμενα

Εγκλίσεις του ρήματος

Παρατηρούμε ότι το ίδιο ρήμα εμφανίζεται με **διαφορετικές μορφές** στις παραπάνω προτάσεις. Αυτές οι διαφορετικές μορφές εκφράζουν και **διαφορετικές σημασίες**. Αυτές οι διαφορετικές μορφές του ρήματος είναι οι **εγκλίσεις**.

Οι εγκλίσεις είναι τρεις:

Οριστική

- ✓ Χρησιμοποιούμε την οριστική για να δείξουμε ότι η πράξη που περιγράφουμε είναι **πραγματική / βέβαιη**.
- ✓ Η **άρνηση** στην οριστική σχηματίζεται με το μόριο **δε(ν)**.
- ✓ Η οριστική σχηματίζει τύπους σε **όλους τους χρόνους**.

Υποτακτική

- ✓ Χρησιμοποιούμε την υποτακτική για να δείξουμε το **επιθυμητό / αβέβαιο**.
- ✓ Η **άρνηση** στην υποτακτική σχηματίζεται με το μόριο **μη(ν)**.
- ✓ Η υποτακτική είναι άχρονη (δεν τοποθετείται σε χρονική βαθμίδα) και γι' αυτό **δεν σχηματίζεται σε χρόνους**.
- ✓ Η υποτακτική σχηματίζεται με το μόριο «να» και είναι μόνο
 - Εξακολουθητική → να γράφω
 - Συνοπτική → να γράψω
 - Συντελεσμένη → να έχω γράψει

Προστακτική

- ✓ Χρησιμοποιούμε την προστακτική όταν διατάζουμε κάποιον ή όταν απαιτούμε την πραγματοποίηση μιας πράξης.
- ✓ Η προστακτική, όπως και η υποτακτική, είναι άχρονη.
- ✓ Σχηματίζεται μόνο σε β' ενικό και β' πληθυντικό πρόσωπο και είναι μόνο:
 - Εξακολουθητική → γράφε – γράφετε
 - Συνοπτική → γράψε – γράψετε (γράψτε)

Επιπλέον πληροφορίες

Υπάρχει διαφωνία για το εάν η προστακτική σχηματίζει άρνηση.

Συνήθως η προστακτική δεν έχει τύπους για την άρνηση. Όταν θέλουμε να δώσουμε αρνητική προσταγή χρησιμοποιούμε την υποτακτική.

Τρέχα γρήγορα (προστακτική)

Μην τρέχεις γρήγορα (υποτακτική).

Αναζητήκα η κλίση των ρημάτων στη σελίδα 142 της σχολικής γραμματικής.

Η προστακτική και ο σχηματισμός της

Ενεργητική φωνή

Εξακολουθητική Προστακτική			
	Α' συζυγία	Β' συζυγία	
		Α' τάξη	Β' τάξη
Β' ενικό	δέν-ε	αγάπ-α	-
Β' πληθυντικό	δέν-ετε	αγαπ-άτε	οδηγ-είτε

Συνοπτική Προστακτική			
	Α' συζυγία	Β' συζυγία	
		Α' τάξη	Β' τάξη
Β' ενικό	δέσ-ε	αγάπησ-ε	οδήγησ-ε
Β' πληθυντικό	δέσ-τε	αγαπήσ-τε	οδηγήσ-τε

Παθητική φωνή

Εξακολουθητική Προστακτική			
	Α' συζυγία	Β' συζυγία	
		Α' τάξη	Β' τάξη
Β' ενικό	(δέν-ου)	-	-
Β' πληθυντικό	δέν-εστε	-	-

Συνοπτική Προστακτική			
	Α' συζυγία	Β' συζυγία	
		Α' τάξη	Β' τάξη
Β' ενικό	δέσ-ου	αγαπ-ήσου	οδηγήσ-ου
Β' πληθυντικό	δέθ-είτε	αγαπηθ-είτε	οδηγηθ-είτε

Ορθογραφία της προστακτικής

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

- ✚ Τα ρήματα που τελειώνουν σε -[ι]ζω διατηρούν το [ι] και στην προστακτική
αρχίζω → άρχισε δανείζω → δάνεισε αθροίζω → άθροισε δακρύζω → δάκρυσε
- ✚ Τα ρήματα που τελειώνουν σε -ώ (β' συζυγία) παίρνουν στην προστακτική -η
παρακολουθώ → παρακολουθήστε κρατώ → κρατήστε

ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΦΩΝΗ

- ✚ Στην προστακτική στον πληθυντικό αριθμό η κατάληξη είναι πάντα -είτε
λύνομαι → λυθείτε κρατιέμαι → κρατηθείτε

Δίνω προσοχή στις παρακάτω καταλήξεις!

Οι ρηματικές καταλήξεις -είτε και -είται:

- Η κατάληξη -είτε συναντάται:

α) στο β' πληθυντικό πρόσωπο του ενεστώτα ενεργητικής φωνής στην οριστική, την υποτακτική και την προστακτική

προσπαθείτε / να προσπαθείτε / προσπαθείτε (εγώ προσπαθώ)

β) στο β' πληθυντικό πρόσωπο του παθητικού αορίστου στην υποτακτική και την προστακτική.

να προπονηθείτε / προπονηθείτε (εγώ προπονούμαι)

- Η κατάληξη -είται συναντάται:

στο γ' ενικό πρόσωπο του ενεστώτα της παθητικής φωνής, στην οριστική και την υποτακτική:

αυτός θεωρείται / να θεωρείται (εγώ θεωρούμαι)

Οι ρηματικές καταλήξεις -ήστε και -είστε:

- Η κατάληξη -ήστε συναντάται στο β' πληθυντικό πρόσωπο της συνοπτικής προστακτικής ενεργητικής φωνής των ρημάτων β' συζυγίας.

μιλώ – μιλήστε

- Η κατάληξη -είστε συναντάται στο β' πληθυντικό πρόσωπο της οριστικής και της υποτακτικής του ενεστώτα της παθητικής φωνής των ρημάτων β' συζυγίας που λήγουν σε -ούμαι.

θεωρούμαι / εσείς θεωρείστε

Οριστική Ενεστώτα Ενεργητικής Φωνής	Συνοπτική Προστακτική Ενεργητικής Φωνής	Οριστική Ενεστώτα Παθητικής Φωνής
προωθώ προωθείς προωθεί προωθούμε προωθείτε προωθούν	προώθησε προωθήστε	προωθούμαι προωθείσαι προωθείται προωθούμαστε προωθείστε προωθούνται

Ακόμα θυμάμαι ότι...

Η υποτακτική και η προστακτική δεν παίρνουν αύξηση. Συνεπώς και στα σύνθετα ρήματα η αύξηση διατηρείται μόνο στην οριστική!

Ανέλυσε (Οριστική) → ανάλυσε (Προστακτική)
Υπέγραψες (Οριστική) → υπόγραψε (Προστακτική)

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Γράψε στην παρένθεση σε ποια έγκλιση βρίσκονται τα ρήματα των παρακάτω προτάσεων.

- α) Τα παιδιά βγήκαν έξω από την τάξη. (οριστική)
- β) Σταματήστε τους τσακωμούς. (.....)
- γ) Ας ξεκινήσουμε επιτέλους. (.....)
- δ) Να έχεις την ευχή μου, παιδί μου. (.....)
- ε) Οι γιατροί του νοσοκομείου απεργούν σήμερα. (.....)
- στ) Κάνε μου τη χάρη να φύγεις. (..... /
- ζ) Όταν γυρίσεις, τηλεφώνησέ μου. (..... /

2) Να συμπληρώσεις το κάθε κενό βάζοντας το ρήμα της παρένθεσης στο σωστό χρόνο και πρόσωπο στις παρακάτω εγκλίσεις.

Οριστική

- α. Χθες (πηγαίνουμε) εκδρομή.
- β. Τον επόμενο μήνα (αγοράσω) το νέο iPhone.
- γ. Κάθε μέρα η μητέρα μου μας (ξυπνάω) νωρίς το πρωί.
- δ. (τελειώνω) γρήγορα χθες το διάβασμα.

Υποτακτική

- α. Αποφασίσαμε (φτιάξουμε) το δικό μας κρασί.
- β. Πρέπει (ακούω) με προσοχή τις οδηγίες των ειδικών.
- γ. Είμαστε υποχρεωμένοι (τηρώ) τις υποχρεώσεις μας.
- δ. (διαβάζω) με προσοχή τις οδηγίες.

Προστακτική

- α. (προσπαθώ) λίγο ακόμα!
 β. (τρέχω) να προλάβεις το λεωφορείο.
 γ. (κοιτάζω) εσύ τη δουλειά σου!
 δ. (υπογράφω) το έγγραφο αφού το διαβάσεις.

3) Στο παρακάτω απόσπασμα υπογραμμίζω τα ρήματα και κάνω γραμματική αναγνώριση.

Την Κυριακή, τον χειμώνα, είναι η πιο βαρετή μέρα. Από το πρωί, η Μυρτώ κι εγώ παίζουμε, τσακωνόμαστε, διαβάζουμε κανένα βιβλίο, αλλά το απόγευμα, όταν αρχίζει να σκοτεινιάζει νωρίς νωρίς, δεν ξέρουμε τι να κάνουμε. Για το καπλάνι, που είναι βαλσαμωμένο μέσα σε μια βιτρίνα, κάτω, στο μεγάλο σαλόνι, μονάχα ο ξάδελφός μας ο Νίκος ξέρει να διηγείται.

Το καπλάνι της βιτρίνας, Άλκη Ζέη

Ρήμα	Φωνή	Συζυγία	Έγκλιση	Χρόνος	Πρόσωπο

4) Συμπληρώνω τον πίνακα όπως στο παράδειγμα.

	Οριστική παρατατικού	Εξακολουθητική υποτακτική	Εξακολουθητική προστακτική
ετοιμάζεσαι	ετοιμαζόσουν	να ετοιμάζεσαι, να ετοιμάζεστε	ετοιμάζου, ετοιμάζεσθε
μιλάς			
προσέχει			
θυμάμαι			
θεωρείται			
τιμάς			

5) Συμπληρώνω τον πίνακα όπως στο παράδειγμα.

	Οριστική Αορίστου	Συνοπτική υποτακτική	Συνοπτική προστακτική
ετοιμάζεται	ετοιμάστηκε	να ετοιμαστείς, να ετοιμαστείτε	ετοιμάσου, ετοιμασθείτε
αρχίζω			
κοιτώ			
στέκομαι			
περιποιούμαι			
απειλείς			
προπονείστε			
παραδέχομαι			

6) Ξαναγράψω τις προτάσεις, μετατρέποντας την έγκλιση των ρημάτων σε υποτακτική και προστακτική στο β' πληθυντικό πρόσωπο.

α. Δεν παραλείπουμε το πρωινό.

Υποτακτική:.....

Προστακτική:.....

β. Τρεφόμαστε υγιεινά.

Υποτακτική:.....

Προστακτική:.....

γ. Συνδυάζουμε τη σωστή διατροφή με συχνή σωματική άσκηση.

Υποτακτική:.....

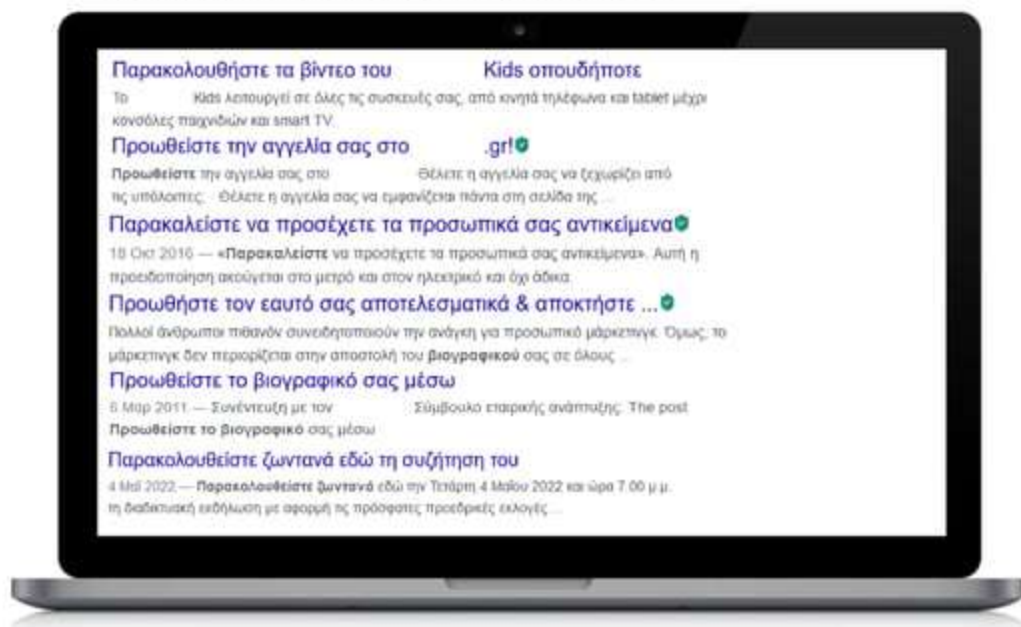
Προστακτική:.....

δ. Αποφεύγουμε τις διατροφικές υπερβολές.

Υποτακτική:.....

Προστακτική:.....

7) Στα παρακάτω αποτελέσματα που έφερε η μηχανή αναζήτησης διορθώνω τα λάθη –όπου αυτά υπάρχουν– και γράφω σωστά τον τίτλο.

8) Στα ρήματα των παρακάτω προτάσεων λείπει ένα μέρος της κατάληξης. Το συμπληρώνω:

- Μη ντραπ.....τε να έρθετε
- Κουν.....στε τα πόδια σας, έχουμε αργήσει.
- Εσείς μετακιν.....στε με αργή ταχύτητα.
- Προχωρ.....στε προς το βάθος του διαδρόμου.
- Αρχ.....στε να τρώτε.
- Καλυφθ.....τε, έρχεται βροχή.
- Εσείς θεωρ.....στε οι καλύτεροι μαθητές.
- Γλεντ.....στε με τη ψυχή σας!
- Κανον.....στε το ραντεβού σας συμπληρώνοντας την ειδική φόρμα.
- Παρακαλ.....στε να διατηρείτε τον χώρο καθαρό.

9) Στα παρακάτω ρήματα κάνω εγκλιτική αντικατάσταση

	να ζεσταθείς	μιλήστε	γραφόμαστε	αρπάζετε
Οριστική				
Υποτακτική				
Προστακτική				

	ακούστε	να φέρεις	έχετε λύσει	έρχεστε
Οριστική				
Υποτακτική				
Προστακτική				

10) Συμπληρώνω τα κενά των προτάσεων, βάζοντας τα ρήματα των παρενθέσεων στην προστακτική του αορίστου, στο β' ενικό πρόσωπο.

- α.(αναβάλλω) το ραντεβού σου και έλα μαζί μας για φαγητό.
- β.(αποβάλλω) αυτή την κακή συνήθεια να μην τρως πρωινό!
- γ.(υπογράφω) το συμβόλαιο, για να φύγουμε.
- δ.(αναπτύσσω) περισσότερο τα επιχειρήματά σου για τη διατροφή, για να είσαι πιο πειστικός.
- ε.(απολαμβάνω) το υπέροχο δείπνο που σου ετοίμασα!

Γραμματικά φαινόμενα

Αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις

Αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις λέγονται οι δευτερεύουσες εξαρτημένες προτάσεις που φανερώνουν το αποτέλεσμα της πράξης που δηλώνει η κύρια πρόταση από την οποία εξαρτώνται.

Οι αποτελεσματικές προτάσεις εισάγονται:

- Με **αποτελεσματικούς** συνδέσμους **ώστε** και **που**. Πολλές φορές μετά τα ώστε και που υπάρχει το **να**:

*Έκανε τόσο κρύο, **που** φορούσαμε μπουφάν και μέσα στο σπίτι.*

*Ήταν αρκετά ευγενικός, **ώστε να** μου δώσει τη θέση του.*

- Με **φράσεις** που χρησιμοποιούνται ως αποτελεσματικοί σύνδεσμοι (**με αποτέλεσμα να**)

*Κάνω πολλές δουλειές ταυτόχρονα, **με αποτέλεσμα να** μην μπορώ να αποδώσω σε καμία.*

- ✓ Οι αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις έχουν άρνηση **δε(ν)** όταν το ρήμα είναι σε **οριστική έγκλιση** και άρνηση **μη(ν)** όταν το ρήμα είναι σε **υποτακτική έγκλιση**.

ΘΥΜΑΜΑΙ

- ✓ Συχνά, στην πρόταση την οποία προσδιορίζουν οι αποτελεσματικές προτάσεις, υπάρχουν οι δεικτικές αντωνυμίες τέτοιος-α-ο τόσο-η-ο ή τα επιρρήματα τόσο, έτσι.

Με είχε ενοχλήσει τόσο, ώστε να μη θέλω να τον ξαναδώ στα μάτια μου.

- ✓ Οι αποτελεσματικές προτάσεις συνήθως χωρίζονται με κόμμα, από τις προτάσεις τις οποίες προσδιορίζουν.

Ήταν τόσο αποδοτικός στην δουλειά, ώστε γρήγορα πήρε προαγωγή.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Υπογράμμισε τις αποτελεσματικές ή συμπερασματικές προτάσεις στα παρακάτω παραδείγματα.

- α. Έριξε τέτοια βροχή, που ξεχείλισαν τα ποτάμια.
- β. Είναι τόσο καλό εστιατόριο, ώστε κάθε βράδυ είναι γεμάτο.
- γ. Ήταν τόσο φρέσκα τα λαχανικά, ώστε έλιωναν στο στόμα.
- δ. Τα οργάνωσαν έτσι, ώστε όλοι έμειναν ευχαριστημένοι.
- ε. Άργησε πολύ, με αποτέλεσμα να μην προλάβουμε την αρχή του έργου.
- στ. Είναι βιαστικός, με αποτέλεσμα να κάνει πολλά λάθη.

2) Συμπληρώнь τις παρακάτω φράσεις με την κατάλληλη συμπερασματική πρόταση από την παρένθεση.

(ώστε να πετύχω, που έκλαιγε όλη τη μέρα, που δεν έβλεπε μπροστά του, ώστε να σας έβλεπα, ώστε χρειάζονται ειδικά συνεργεία)

- α. Τα νέα αυτοκίνητα έχουν τόσο πολύπλοκους μηχανισμούς,
- β. Θα συνεχίσω την προσπάθεια,
- γ. Ήθελα να ήμουν εκεί,
- δ. Ήταν τόσο στεναχωρημένος,
- ε. Πεινούσε τόσο πολύ,

3) Ενώнь τα ζεύγη των προτάσεων, ώστε να γίνει η μία από τις δύο αποτελεσματική.

- α. Δεν τρώει καθόλου πρωινό. Νιώθει αδυναμία.
.....
- β. Έφαγε τόσο πολύ. Δεν μπορούσε να χωνέψει όλο το βράδυ.
.....
- γ. Πετυχαίνει τόσο καλά τα φαγητά. Κανένας δεν αντιστέκεται στη μαγειρική της.
.....
- δ. Δε βάζει καθόλου αλάτι στο φαγητό. Δεν είναι νόστιμο.
.....

4) Υπογραμμίζω τις αποτελεσματικές προτάσεις, βάζω κόμμα όπου χρειάζεται και σημειώνω τον τρόπο με τον οποίο αυτές εισάγονται.

α. Περπατήσαμε πολλή ώρα ώστε κουραστήκαμε πάρα πολύ.

Εισάγεται με:

β. Έβρεξε τόσο πολύ που πλημμύρισαν πολλά σπίτια.

Εισάγεται με:

γ. Δεν λειτουργούσαν τα φώτα με αποτέλεσμα να μην βλέπουμε τίποτα.

Εισάγεται με:

δ. Το εξήγησε με τέτοιο τρόπο που κανείς δεν είχε απορίες.

Εισάγεται με:

5) Μέσα στο κείμενο που ακολουθεί υπάρχουν πολλές αποτελεσματικές προτάσεις. Τις βρίσκω και τις υπογραμμίζω.

Οι γιατροί τονίζουν ότι τα παιδιά πρέπει να λαμβάνουν όλα τα είδη των τροφών, ώστε να έχουν ένα ισορροπημένο διαιτολόγιο. Από μικρή ηλικία πρέπει να συνηθίσουν στη σωστή διατροφή, ώστε να την ακολουθούν και ως ενήλικοι. Όσοι τρέφονται σωστά έχουν περισσότερη ενέργεια, με αποτέλεσμα να αποδίδουν καλύτερα σε όλες τις δραστηριότητές τους. Οι ακρότητες στις διατροφικές μας συνήθειες μόνο προβλήματα μπορούν να δημιουργήσουν. Μερικοί άνθρωποι τρώνε τόσο πολύ, ώστε να παχαίνουν αρκετά, ενώ άλλοι τρώνε τόσο λίγο, ώστε να είναι υπερβολικά αδύνατοι. Και στις δύο περιπτώσεις οι συνέπειες στην υγεία τους είναι αρνητικές.

Γραμματικά φαινόμενα

Παραθετικά επιθέτων

- Η Ηλιάνα είναι ωραία!
- Εγώ όμως είμαι ωραιότερη!
- Μην τσακώνεστε! Η πιο ωραία είμαι εγώ!

Συχνά χρησιμοποιούμε τα επίθετα για να συγκρίνουμε ουσιαστικά. Στα επίθετα έχουμε τρεις βαθμούς:

Επίθετα **θετικού βαθμού** λέγονται τα επίθετα που φανερώνουν ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα.

π.χ. Ο Κώστας είναι όμορφος.

Σχηματισμός των παραθετικών

Συγκριτικός βαθμός

Επίθετα συγκριτικού βαθμού λέγονται τα επίθετα που φανερώνουν ότι ένα ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από ένα άλλο.

Ο συγκριτικός βαθμός ενός επιθέτου σχηματίζεται:

π.χ. Ο Κώστας είναι ομορφότερος/πιο όμορφος από τον Δημήτρη

Υπερθετικός βαθμός

Α) Σχετικός υπερθετικός

Το ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε μεγαλύτερο βαθμό από όλα τα άλλα όμοιά του.

Είναι πάντα περιφραστικός και σχηματίζεται ως εξής: **άρθρο + συγκριτικός βαθμός**

ο ομορφότερος (άρθρο + μονολεκτικός συγκριτικός)

π.χ. ο υπνοδωμάτιό μου είναι ο ομορφότερος χώρος του σπιτιού.

ο πιο όμορφος (άρθρο + περιφραστικός συγκριτικός)

π.χ. Το υπνοδωμάτιό μου είναι ο πιο όμορφος χώρος του σπιτιού

Β) Απόλυτος υπερθετικός

Το ουσιαστικό έχει ένα γνώρισμα σε πολύ μεγάλο βαθμό, χωρίς να γίνεται σύγκριση με άλλα.

Μολεκτικά

θετικός βαθμός ουδέτερου
+ -τατος

ομορφότατος

π.χ. Αγόρασε ένα ομορφότατο οικόπεδο με θέα στη θάλασσα.

Περιφραστικά

πολύ + θετικός βαθμός

πολύ όμορφος

π.χ. Αγόρασε ένα πολύ όμορφο οικόπεδο με θέα στη θάλασσα.

Τι θα θυμάμαι για... τα παραθετικά των επιθέτων

Τα επίθετα έχουν βαθμούς:

- θετικός βαθμός**
ωραίος, -α, -ο
- συγκριτικός βαθμός**
πιο + θετικός: πιο ωραίος, -α, -ο
ουδέτερο θετικού βαθμού + -τερος, -η, -ο:
ωραιότερος, -η, -ο
- υπερθετικός βαθμός**
 - σχετικός υπερθετικός**
άρθρο + συγκριτικός:
ο ωραιότερος, η ωραιότερη, το ωραιότερο
ο πιο ωραίος, η πιο ωραία, το πιο ωραίο
 - απόλυτος υπερθετικός**
ουδέτερο θετικού βαθμού + -τατος: ωραιότατος, -η, -ο
πολύ + θετικός βαθμός: πολύ ωραίος, -α, -ο

Μερικά παραθετικά δεν έχουν θετικό βαθμό:

κατώτερος κατώτατος

ανώτερος ανώτατος

Μερικά άλλα δεν έχουν ούτε θετικό ούτε υπερθετικό:

προτιμότερος, προγενέστερος, μεταγενέστερος.

Μερικά επίθετα δεν σχηματίζουν καθόλου παραθετικά:

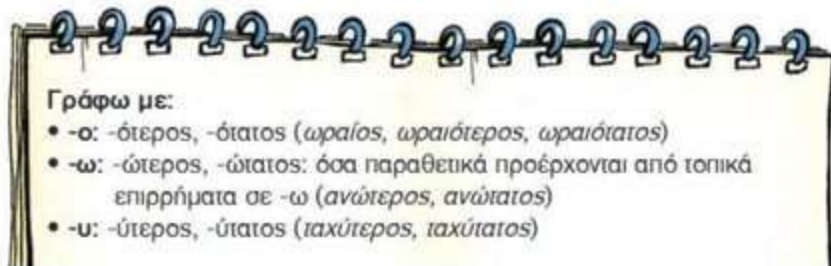
Όσα επίθετα φανερώνουν ύλη (μαρμάρινος), καταγωγή (ελληνικός), τόπο (νησιωτικός), χρόνο (σημερινός) ή κατάσταση που δεν αλλάζει (μισός).

Ανώμαλα παραθετικά

Μερικά επίθετα σχηματίζουν παραθετικά με δικό τους ξεχωριστό τρόπο.

απλός	απλούστερος	απλούστατος
κακός	χειρότερος	(χειρίστος / κάκιστος)
καλός	καλύτερος	άριστος
λίγος	λιγότερος	ελάχιστος
μεγάλος	μεγαλύτερος	μέγιστος
μικρός	μικρότερος	ελάχιστος
πολύς	περισσότερος	(πλείστος)

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Αντιστοιχίζω το επίθετο με τον βαθμό στον οποίο ανήκει.

Θετικός βαθμός •	• τιμιότατος
	• πλουσιότερος
	• άριστος
Συγκριτικός βαθμός •	• ο πιο βέβαιος
	• ωραίος
	• πλατύτερος
Υπερθετικός Βαθμός •	• υγιέστατος
	• ο κρισιμότερος

2) Συμπληρώνω τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του συγκριτικού ή του υπερθετικού βαθμού.

- α. Ο Μιχάλης είναι (επιμελής) από μένα.
- β. Η Σέριφος είναι (μαγευτικό) νησί που έχω επισκεφθεί.
- γ. Ήταν (καλός) χρονιά της ζωής μου.
- δ. Ο διευθυντής είναι (άνω) από τον υποδιευθυντή.
- ε. Το φαγητό ετοιμάστηκε (γρήγορα) απ' όσο περίμενε.
- στ. Ο Όλυμπος είναι (ψηλό) βουνό της Ελλάδας.
- ζ. Το αηδόνι είναι (μελωδικός) πουλί.
- η. Η συμπεριφορά του ήταν (ευγενής).

3) Συμπληρώνω τα κενά των παρακάτω λέξεων με τα γράμματα που λείπουν

νε....τατος	νωρ.....τερα	καλ....τερα	αν.....τερη
βαθ.....τερα	πλουσι....τατος	σοφ.....τερη	ελάχ.....στο

- 4) Παρακάτω δίνονται επίθετα στον θετικό βαθμό. Σχημάτισε περιφραστικά τον συγκριτικό και τον απόλυτο υπερθετικό βαθμό τους.

θετικός	συγκριτικός	απόλυτος υπερθετικός
ένδοξος	πιο ένδοξος	πολύ ένδοξος
τίμιος		
επιμελής		
ταχύ		
πλατιά		
ευγενικό		

- 5) Στα παρακάτω επίθετα σχηματίζω τους μονολεκτικούς τύπους του συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός απόλυτος
πλούσιος		
δροσερός		
φτωχή		
ατελής		
(η) ασφαλής		
φτηνός		

- 6) Να αντικαταστήσετε τις υπογραμμισμένες φράσεις με τον κατάλληλο τύπο.

Η Σουζάνα είναι πιο ψηλή (.....) από τη Μαίρη.

Τα νερά της παραλίας είναι πολύ καθαρά (.....).

Το αηδόνι είναι το πιο μελωδικό (.....) πουλί.

Αγόρασε ένα εξαιρετικά πολυτελές (.....) αυτοκίνητο.

Ο κύριος Νίκος είναι πολύ συμπαθής (.....).

7) Να γράψεις ένα σύνθετο επίθετο υπερθετικού βαθμού για να δηλώσεις πως λέγεται αυτός που:

- α. είναι πολύ ψηλός → *πανύψηλος ή θεόρατος*
- β. είναι εντελώς σκοτεινός →
- γ. είναι απόλυτα ξανθός →
- δ. είναι εντελώς καινούριο →
- ε. είναι πολύ τρελός →
- στ. είναι πάρα πολύ ακριβός →
- ζ. είναι πολύ βρώμικος →
- η. είναι πάρα πολύ στραβός →
- θ. είναι πάρα πολύ γνωστός →
- ι. είναι πάρα πολύ ευαίσθητος →
- ια. είναι πολύ χρωμένος →

Για να σχηματίσεις τις λέξεις μπορείς να αξιοποιήσεις ως α' συνθετικό μερικές από τις παρακάτω λέξεις: θεός, όλος, πεντα, παν, κατά, υπέρ, κατά

8) Συμπληρώνω τους παρακάτω πίνακες.

Θετικός	Συγκριτικός	
	μονολεκτικός	περιφραστικός
βέβαιος		
εύκολη		
τολμηρός		
καθαρό		
κρίσιμος		
φιλικό		
τακτική		

Θετικός	Σχετικός Υπερθετικός		Απόλυτος Υπερθετικός	
			Μονολεκτικός	Περιφραστικός
βέβαιος				
εύκολη				
τολμηρός				
καθαρό				
κρίσιμος				

9) Επιλέγω τον σωστό τύπο του παραθετικού βάζοντας + στο κατάλληλο κουτί του πίνακα.

	Θετικός	Συγκριτικός		Υπερθετικός			
		Μονολεκτικός	Περιφραστικός	Σχετικός		Απόλυτος	
				Σχηματισμένος από μονολεκτικό συγκριτικό	Σχηματισμένος από περιφραστικό συγκριτικό	Μονολεκτικός	Περιφραστικός
πιο ακριβό							
ο πιο εύκολος							
πολύ ψηλός							
πλατύτερος							
δημοφιλέστατος							
ενδιαφέρων							
το ταχύτερο							
ακριβέστατος							
συμπαθητικός							
η πιο συμφέρουσα							
ο καλύτερος							

Γραμματικά φαινόμενα

Συμφράσεις και εκφράσεις

- Τι τραβάει η όρεξή σου;
- Μια σοκολάτα γάλακτος!

Σύμφραση ονομάζεται το **σχήμα λόγου** κατά το οποίο **μια λέξη** χρησιμοποιείται σταθερά **μαζί με μια άλλη** (συνήθως ουσιαστικό μαζί με επίθετο). Αν και η κάθε λέξη ξεχωριστά διατηρεί τη σημασία της, όταν συνδυάζονται δηλώνουν μια συγκεκριμένη έννοια.

παιδική χαρά, διαστημικός σταθμός, σοκολάτα υγείας

Έκφραση είναι μια φράση που μπορεί να αποτελείται από **δύο ή περισσότερες λέξεις**, οι οποίες σχηματίζουν ένα σύνολο με **μεταφορικό νόημα**.

του πήρε τα μυαλά, τι τραβάει η όρεξή σου; , έγιναν μαλλιά κουβάρια

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Παρακάτω δίνεται η μία από τις δύο λέξεις ορισμένων συμφράσεων. Συμπλήρωσε παίρνοντας από τον διπλανό πίνακα την κατάλληλη λέξη.

βιολογικός
 βίαιη
 ουράνιο
 σοκολάτα
 ορκωτός
 δημοτικά
 αφρός
 χυμός
 κυκλοφοριακή

συμπεριφορά
 τόξο
 καθαρισμός
 λογιστής
 υγείας
 λεμονιού
 τέλη
 συμφόρηση
 ξυρίσματος

2) Βρες την κυριολεκτική σημασία των εκφράσεων που ακολουθούν:

α. Μου έκοψε τη χολή.

.....

β. Του έσπασε τα νεύρα.

.....

γ. Έμεινε πετσί και κόκαλο.

.....

δ. Έβαλε νερό στο κρασί του.

.....

ε. Κοιμάται με τις κότες.

.....

3) Εντόπισε αν οι παρακάτω λέξεις είναι εκφράσεις ή συμφράσεις. Σημείωσε ένα Σ για τις συμφράσεις και ένα Ε για τις εκφράσεις.

..... Το αλάτι της ζωής

..... Γάλα άπαχο

..... Χωριάτικο ψωμί

..... Δεν τρώει κουτόχορτο

..... Κουταλάκι του γλυκού

..... Με έφαγαν οι στενοχώριες

..... Υγρό κρεμοσάπουνο

..... Αγελαδινό γιαούρτι

..... Μεσογειακή διατροφή

..... Μου άνοιξε η όρεξη

Γραμματικά φαινόμενα

Αντώνυμα ή αντίθετα

- Αυτό το φαγητό είναι πολύ αλμυρό!
- Το δικό μου, πάντως, είναι ανάλατο.

Αντώνυμα ή αντίθετα λέγονται τα επίθετα που έχουν ακριβώς αντίθετη σημασία μεταξύ τους.

Το νερό είναι **ωφέλιμο** για τον οργανισμό μας.

Το κάπνισμα είναι **βλαβερό** για τον οργανισμό μας.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Ξαναγράψε τις παρακάτω προτάσεις, αντικαθιστώντας τα υπογραμμισμένα επίθετα με τα αντώνυμά τους:

α. Οι καινούργιες τηλεοράσεις είναι ακριβότερες.

.....

β. Οι πλουσιότερες ομάδες έχουν καλύτερους παίκτες.

.....

γ. Μην πάρεις το βαθύ τηγάνι.

.....

δ. Τα νέα ήταν ευχάριστα.

.....

2) Αντικαθιστώ στο κείμενο τα υπογραμμισμένα επίθετα με τα αντίθετά τους:

Μπορείτε να φτιάξετε μια φτηνή και εύκολη σαλάτα. Σε μια πιατέλα απλώνετε ένα λεπτό στρώμα από φύλλα μαρουλιού. Επάνω βάζετε λίγες ροδέλες ντομάτας, μικρά κομμάτια από σκληρό τυρί, ψιλές φέτες λάχανο και πικρές ελιές.

.....

.....

.....

.....

3) Αντικαθιστώ στις παρακάτω φράσεις το επίθετο με το αντώνυμό του:

- α. υγιεινή ζωή →
- β. πρώτη προτίμηση →
- γ. γρήγορος υπολογισμός →
- δ. μακρύς λαιμός →
- ε. πυκνή ομίχλη →
- στ. πρώιμα φρούτα →
- ζ. ευκίνητος άνθρωπος →
- η. αξιόπιστη πρόταση →
- θ. βέβαιη νίκη →

4) Στη στήλη Α και στη στήλη Β υπάρχουν αντώνυμα επίθετα. Τα βρίσκω και τα αντιστοιχίζω με ένα βέλος.

A	B
τακτικός	μικρή
αθώς	νότιος
μεγάλη	άτακτος
άγνωστο	ιδιωτικός
βόρειος	ένοχος
δημόσιος	γνωστό
αμελής	ανακριβής
βλαβερός	επιμελής
ακριβής	ωφέλιμος

5) Υπογραμμίζω τα επίθετα και σημειώνω με βέλος ποιο ουσιαστικό προσδιορίζουν. Μετά βρίσκω τα αντίθετα των επιθέτων και τα συμπληρώνω στα κενά του πίνακα.

Χτες το βράδυ έφαγα σ' ένα εστιατόριο. Περίμενα να γευτώ ένα πλούσιο γεύμα. Αντίθετα, έζησα μια άσχημη εμπειρία. Όλα τα φαγητά ήταν άνοστα. Το ψωμί ήταν σκληρό και μπαγιάτικο. Το κρασί ήταν ξινό. Το φιλέτο που παρήγγειλα ήταν άψητο και οι πατάτες ανάλατες. Όταν παραπονέθηκα, ο αγενής σερβιτόρος δεν παραδέχτηκε τίποτα και αρνήθηκε να αντικαταστήσει τα κρύα πιάτα. Για αυτό αποφάσισα να φύγω, πληρώνοντας όμως έναν ακριβό λογαριασμό. Κλείνοντας πίσω μου τη βαριά πόρτα του μαγαζιού, άρχισα να αναζητώ ένα καλύτερο εστιατόριο με την ελπίδα ότι θα φανώ πιο τυχερός.

ΕΠΙΘΕΤΟ	ΑΝΤΙΘΕΤΟ
πλούσιο	

ΕΠΙΘΕΤΟ	ΑΝΤΙΘΕΤΟ

Γραμματικά φαινόμενα

Υποθετικές προτάσεις

- Αν έχει καλό καιρό αύριο, θα πάμε παραλία.
- Δυστυχώς, άκουσα ότι θα βρέξει.
- Στην περίπτωση που βρέξει, θα πάμε κινηματογράφο.

Υποθετικές ονομάζονται οι εξαρτημένες προτάσεις που περιέχουν μια προϋπόθεση, δηλαδή έναν όρο που πρέπει να ισχύει για να συμβαίνει ή να αληθεύει αυτό που αναφέρεται στην πρόταση που προσδιορίζουν (συνήθως αυτή είναι κύρια).

- Εισάγονται συνήθως με τον σύνδεσμο **αν (εάν)**
- Σπανιότερα εισάγονται με τους συνδέσμους **σαν, άμα, εφόσον, είτε... είτε, (εκτός) κι αν** ή και φράσεις όπως **στην περίπτωση που, έτσι και κ.ά.**

Αν θέλετε να πάμε σινεμά, διαβάστε τα μαθήματά σας.

Έτσι και με πειράξεις, θα θυμώσω πάρα πολύ.

Στην περίπτωση που προλάβεις να τελειώσεις τις εργασίες, έλα να μας βρεις στο θέατρο.

Η εξαρτημένη υποθετική πρόταση και η πρόταση που αυτή προσδιορίζει αποτελούν μαζί έναν **υποθετικό λόγο**. Η υποθετική πρόταση που είναι δευτερεύουσα ονομάζεται **υπόθεση**, ενώ η κύρια πρόταση που προσδιορίζει η υποθετική λέγεται **απόδοση**.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ	
ΥΠΟΘΕΣΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ
Αν την ξαναδώ	Θα της πω ότι έχει ωραία μάτια!

Παρατηρήσεις:

- Μερικές φορές από έναν υποθετικό λόγο λείπει η υπόθεση ή η απόδοση, όταν εννοούνται εύκολα από τις υπόλοιπες λέξεις του κειμένου.

Αύριο θα παίξω ποδόσφαιρο, εκτός αν βρέχει. (εννοείται η απόδοση: «δε θα παίξω ποδόσφαιρο»)

- Σε έναν υποθετικό λόγο μπορούμε να έχουμε:
 - μία υπόθεση και πολλές αποδόσεις,
 - πολλές υποθέσεις και μια απόδοση και
 - πολλές υποθέσεις και πολλές αποδόσεις.

Με το **εάν** και το **αν** εισάγονται και οι εξαρτημένες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, όμως έχουν θέση αντικειμένου ή υποκειμένου στο ρήμα της πρότασης αυτής:

*Τον ρώτησαν **αν** θέλει παγωτό.*

ΘΥΜΑΜΑΙ

Ασκήσεις Εμπέδωσης

- Υπογραμμίζω τις εξαρτημένες υποθετικές προτάσεις και κυκλώνω τις ανεξάρτητες προτάσεις στους παρακάτω υποθετικούς λόγους:
 - Αν δεν έρθεις, δε θα παραλάβεις το βραβείο.
 - Αν πάω στη Μονεμβασία, θα επισκεφτώ το κάστρο.
 - Θα κερδίσουμε τον αγώνα, εάν είμαστε συγκεντρωμένοι και εάν αγωνιστούμε ομαδικά.
 - Αν δεν αισθάνεσαι καλά, να πας στον γιατρό και να πάρεις αντιβίωση.
 - Στην περίπτωση που νιώσεις πονοκέφαλο, μην παρακολουθήσεις τηλεόραση.

- 2) Αναγνωρίζω από τις υπογραμμισμένες δευτερεύουσες προτάσεις ποιες είναι υποθετικές και ποιες είναι πλάγιες ερωτηματικές.

Δεν ήξερε αν θα είσαι στο σπίτι. (.....)

Αν τελικά ταξιδέψουμε, θα περάσουμε όμορφα. (.....)

Αμφιβάλλω αν έχετε ποτέ παρακολουθήσει θέατρο. (.....)

Δεν ξέραμε αν θα προλαβαίναμε την ορκωμοσία. (.....)

Θα είχαμε κερδίσει το παιχνίδι, αν δεν είχε πάρει κόκκινη κάρτα. (.....)

Ρωτήσαμε την τροχαία αν ο δρόμος είχε κλείσει. (.....)

- 3) Βρες στις παρακάτω περιόδους την υπόθεση και την απόδοση του υποθετικού λόγου:

α. Αν γυρίσεις νωρίς, θα πάμε στον κινηματογράφο.

Υπόθεση:.....

Απόδοση:.....

β. Αν αγαπάς τη ζωή σου, μην καπνίζεις.

Υπόθεση:.....

Απόδοση:.....

γ. Άμα θυμώσει ο δάσκαλος, όλοι οι μαθητές σωμαίνου.

Υπόθεση:.....

Απόδοση:.....

δ. Σαν θέλεις τη νίκη, να προετοιμαστείς σκληρά.

Υπόθεση:.....

Απόδοση:.....

ε. Εάν είχες διακόψει τις σχέσεις, δε θα είχες τώρα προβλήματα.

Υπόθεση:.....

Απόδοση:.....

4) Στις παρακάτω περιόδους υπάρχουν δύο προτάσεις. Κάνω τις κατάλληλες αλλαγές, ώστε να αποτελέσουν υποθετικό λόγο με υπόθεση και απόδοση:

α. Τρως πολύ και θα παχύνεις.

.....

β. Χιονίζει πολύ και είναι πιθανό να αποκλειστούμε.

.....

γ. Οι μαθητές είναι άτακτοι και η εκδρομή δε θα γίνει.

.....

δ. Δεν ακολούθησε τις συμβουλές του γιατρού. Χρειάστηκε να κάνει εγχείρηση.

.....

5) Επιλέγω από την παρένθεση την κατάλληλη υπόθεση ή απόδοση και συμπληρώνω τους παρακάτω υποθετικούς λόγους:

(αν είσαι αισιόδοξος, και θα διαβάζεις και θα παίζεις, δεν προκαλείς συγκρούσεις, θα σου το πάρουν πίσω, αν κέρδιζαν το λαχείο)

α. Αν δεν πληρώσεις τις δόσεις για το αυτοκίνητο,.....

β., πιο εύκολα ξεπερνάς τις δυσκολίες της ζωής.

γ. Εάν οργανώσεις καλά τον χρόνο σου,

δ. Άμα οδηγείς προσεκτικά,

ε., θα άλλαζαν σπίτι.

Γραμματικά φαινόμενα

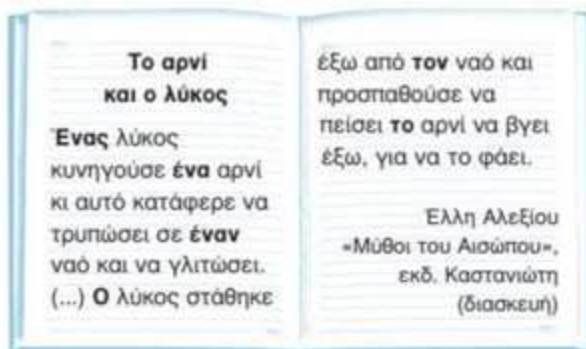
Τα άρθρα

Μια φορά και έναν καιρό ζούσε ένας λύκος που ήθελε να φάει το πιο παχύ αρνί του δάσους...

Τα **άρθρα** είναι μικρές κλιτές λέξεις που μπαίνουν **μπροστά από τα ονόματα** (ουσιαστικά, επίθετα, ορισμένες αντωνυμίες, κλιτές μετοχές) και **δηλώνουν το γένος αλλά και τον αριθμό και την πτώση των ονομάτων αυτών.**

ο λύκος, η θάλασσα, το ρούχο, η κίτρινη, ο σκυμμένος

Αόριστο άρθρο: ένας, μια, ένα

Δηλώνει ότι η λέξη που ακολουθεί δεν είναι συγκεκριμένη ή ότι δεν έχουμε μιλήσει προηγουμένως γι' αυτήν και δεν έχει πληθυντικό αριθμό.

Ένας λύκος και μια αλεπού ζούσαν σε ένα λιβάδι.

Αόριστο άρθρο			
Ενικός αριθμός			
Ονομαστική	ένας	μια	ένα
Γενική	ενός	μιας	ενός
Αιτιατική	έναν	μια(ν)	ένα

Οριστικό άρθρο: ο, η, το

- ✓ Δηλώνει ότι η λέξη που ακολουθεί είναι συγκεκριμένη και γνωστή.

Ο λύκος μας, που λέτε, είχε να φάει τρεις μέρες. Το αρνί, όμως, δεν έλεγε να ξεμυτίσει από τον ναό.

- ✓ Το χρησιμοποιώ και όταν θέλω να κάνω κάποια γενική δήλωση.

Τα παραμύθια με τους λύκους και τις αλεπούδες αρέσουν πολύ στα μικρά παιδιά.

Οριστικό άρθρο						
	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ονομαστική	ο	η	το	οι	οι	τα
Γενική	του	της	του	των	των	των
Αιτιατική	τον	τη(ν)	το	τους	τις	τα

Παρατηρήσεις:

- ✚ Τα άρθρα έχουν **τρία γένη** (αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο).
- ✚ Τα άρθρα **δεν έχουν κλητική πτώση**.
- ✚ Το **αόριστο** άρθρο **δεν έχει πληθυντικό αριθμό**.
- ✚ Ορισμένες φορές συναντάμε το οριστικό άρθρο στη γενική και την αιτιατική μαζί με την πρόθεση **σε**: *στου, στης, στον, στην, στο, στων, στους, στις, στα* (εμπρόθετο άρθρο).

Θυμάμαι επίσης...

Πότε παραμένει το τελικό **-ν** και πότε **όχι!**

Εάν η λέξη τελειώνει με αρσενικό -α, παραμένει ο -ν

Στον γραπτό λόγο, το τελικό **-ν** διατηρείται πάντα στον **ενικό του αρσενικού οριστικού και αόριστου άρθρου (τον, έναν)**.

τον άνδρα, έναν βοσκό

Υπάρχουν όμως και ορισμένες λέξεις, στις οποίες το τελικό **-ν** άλλοτε παραμένει και άλλοτε χάνεται. Αυτές είναι: το άρθρο **την**, η προσωπική αντωνυμία **αυτήν, την** και τα μόρια **δεν** και **μην**.

Διατηρούν το τελικό -ν

- όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει :
 - από φωνήεν ή
 - από τα σύμφωνα κ,π,τ ή
 - από τα δίψηφα σύμφωνα μπ,ντ, γκ και
 - τα δυτλά ξ,ψ

την είδα, αυτήν κάλεσα, την μπάλα
δεν πήγα, μην ψάχνεις

Χάνουν το τελικό -ν

- όταν η λέξη που ακολουθεί αρχίζει :
 - από τα υπόλοιπα σύμφωνα
 - β,δ,γ,φ,θ,χ,μ,ν,λ,ρ,σ,ζ

τη θρήκα, αυτή θγάλε, τη θέση
δε χαίρομαι, μη σθήσει

Τι θα θυμάμαι για τα άρθρα

1. Οριστικό άρθρο **ο, η, το**
2. Αόριστο άρθρο **ένας, μια, ένα**
3. Το άρθρο συνοδεύει ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες, κλιτές μετοχές.
4. Πρέπει να συμφωνεί μαζί τους σε γένος, αριθμό και πτώση.
5. Χρησιμοποιούμε το **αόριστο** άρθρο την πρώτη φορά που αναφερόμαστε σε κάτι και στη συνέχεια χρησιμοποιούμε το **οριστικό** άρθρο.
6. Το άρθρο δεν έχει κλιτική.
7. Το αόριστο άρθρο δε σχηματίζει πληθυντικό.
8. Σε κάποιες περιπτώσεις, μερικές πλῆξεις δε χρειάζονται άρθρο.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Στο κείμενο που ακολουθεί συμπληρώνω, όπου χρειάζεται, τα κενά με το κατάλληλο οριστικό ή αόριστο άρθρο:

..... μέρα επισκέφθηκα περιοχή της Ιεράπετρας στην Κρήτη. Ήμεινα έκπληκτος από πλήθος τουριστών που είδα εκεί. Στις παραλίες της χιλιάδες άνθρωποι από όλα μέρη κόσμου είχαν έρθει για να θαυμάσουν ομορφιά τόπου, ιστορία του και να απολαύσουν φιλοξενία κατοίκων του. από τις ωραιότερες παραλίες περιοχής είναι παραλία Αγίας Φωτιάς όπου βρίσκεται περίπου εικοσάλεπτο μακριά από την Ιεράπετρα.

2) Ξαναγράψω τις προτάσεις αλλάζοντας -όπου γίνεται- το οριστικό άρθρο σε αόριστο.

1. Η ικανότητα του χειρουργού φαίνεται κατά τη διάρκεια της επέμβασης.

.....

2. Η άγνωστη στάθηκε μπροστά από το αυτοκίνητό μας.

.....

3. Θυμήσου την ιστορία που μας έλεγε η γιαγιά μας.

.....

4. Βρέθηκα το απόγευμα στο λιμάνι του Πειραιά.

.....

3) Στο κείμενο που ακολουθεί υπογραμμίζω τα οριστικά και κυκλώνω τα αόριστα άρθρα.

Στην αρχή, οι αιφνίδιες αυτές απουσίες δεν είχαν προκαλέσει ιδιαίτερη ανησυχία στο γατόκοσμο του νησιού. Δεν είναι δα και τόσο σπάνιο για μια γάτα να γίνεται άφαντη κάποια στιγμή στα καλά καθούμενα. [...] Το βράδυ εκείνο, που λέτε, είχα ραντεβού με τον Κοψονούρη, τον καλύτερο μου φίλο, γνωστό επίσης με τα παρατσούκλια «Γατοκομάντος» ή «Τηγανάκι», λόγω των επιδόσεών του στον εντοπισμό και την αστραπιαία αρπαγή τηγανητών ψαριών από ψαροταβέρνες. Φίνος γάτος ο Κοψονούρης, άριστος φίλος, πάντα αισιόδοξος, μ' ένα χαρούμενο σπινθήρισμα στα μάτια.

Η τελευταία μαύρη γάτα, Ευγένιος Τριβιζάς

Γραμματικά φαινόμενα

Διαλυτικά

- Πώς γίνεται το πλάι στα κεφαλαία να γράφεται ΠΛΑΪ;
- Δεν είναι καθόλου δύσκολο! Η απάντηση βρίσκεται στην ενότητα που ακολουθεί.

Τα διαλυτικά μπαίνουν πάνω από το γιώτα (ι) ή το ύψιλον (υ) για να δείξουμε ότι προφέρονται χωριστά από το προηγούμενο φωνήεν α, ε, ο, υ.

Δε σημειώνουμε τα διαλυτικά, όταν:

- ⬇️ **τονίζεται το προηγούμενο φωνήεν** → π.χ. πλάι, νεράιδα
- ⬇️ **δεν έχουμε δίψηφο φωνήεν** → π.χ. πρωί, Μωυσής
- ⬇️ **όταν το προηγούμενο φωνήεν ανήκει σε δίψηφο γράμμα** → π.χ. παλαικός, μπαμπούνος

Βάζουμε διαλυτικά όταν οι λέξεις γράφονται με **κεφαλαία** επειδή δεν υπάρχει τόνος που να καθορίζει τη προφορά τους.

ΓΑΪΔΑΡΟΣ, ΚΟΡΟΪΔΟ, ΠΛΑΪ

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Να ξαναγράψεις τις λέξεις τονίζοντάς τες.

χαιδευσ	→	λαικος	→
ναυσιπλοια	→	καικι	→
ευρωπαϊκος	→	αυπνια	→
πρωινος	→	λαικος	→
ρολοι	→	νεραιδα	→

2) Διαβάζω τις παρακάτω προτάσεις και βάζω τόνο και διαλυτικά όπου χρειάζεται.

Ήταν πολύ νευρικός γιατί ήρθε στη δουλειά αυπνος.

Αγοράσαμε από τη λαϊκή αγορά μαιντανό και δυόσμο.

Οι εργαζόμενοι δε δουλεύουν την πρώτη Μαΐου.

Ήπια το τσάι μου και έφαγα το κανταιφι που μου σερβίραν.

Δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις για να του χορηγηθεί επίδομα αδείας.

3) Να βάλεις διαλυτικά όπου χρειάζεται.

λαϊκή, γαιδούρι, γάιδαρος, καΐκι, κοροιδεύω, ΤΑΥΓΕΤΟΣ, καταπραυντικά, ρολόι, Μάιος, Μαΐου, πλαινός, πρωινός, ΜΑΙΟΣ, νεράιδα, κοροϊδία, άυπνος, αυπνία, θεικός, πλάι, μπόι, κομπολόι.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6:
Η ζωή σε άλλους τόπους.

Γραμματικά φαινόμενα

Αιτιολογικές προτάσεις

- Επειδή ήταν κουρασμένος, δεν ήρθε μαζί μας.
- Κοιμήθηκε μαζί μας, μια και ήταν σπίτι μας μέχρι αργά το βράδυ.

Αιτιολογικές λέγονται οι προτάσεις που **φανερώνουν την αιτία** για την οποία γίνεται αυτό που δηλώνει η ανεξάρτητη πρόταση που προσδιορίζουν (ο λόγος για τον οποίο συμβαίνει κάτι).

Δεν ήρθε στο σχολείο, επειδή ήταν άρρωστος.

(Η πρόταση επειδή ήταν άρρωστος είναι μια αιτιολογική πρόταση που δηλώνει την αιτία για την οποία δεν ήρθε στο σχολείο)

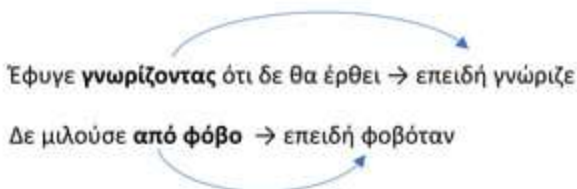

Οι αιτιολογικές προτάσεις εισάγονται:

- με τους αιτιολογικούς συνδέσμους **γιατί, επειδή, αφού, διότι, καθώς**
- με εκφράσεις που χρησιμοποιούνται ως αιτιολογικοί σύνδεσμοι (**μια που, μια και**)

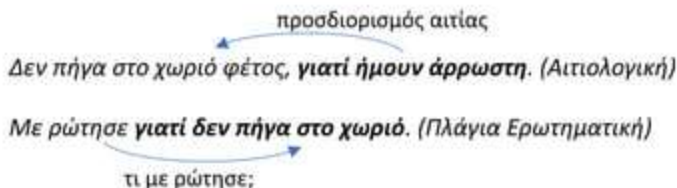
Συνήθως χωρίζονται με **κόμμα**, εκτός αν είναι σύντομες.

Μερικές φορές οι αιτιολογικές προτάσεις μπορούν να αντικατασταθούν από μια μετοχή, ενεργητικής ή παθητικής φωνής ή ακόμα και από έναν εμπρόθετο προσδιορισμό. Η μετοχή, λοιπόν, ή η φράση με την πρόθεση που φανερώνει την αιτία μπορούν να αναλυθούν στην αντίστοιχη αιτιολογική πρόταση.

Προσοχή!

- Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τις αιτιολογικές προτάσεις με τις πλάγιες ερωτηματικές που ξεκινούν επίσης με το «γιατί». Οι πλάγιες λειτουργούν ως **αντικείμενο** της πρότασης που προσδιορίζουν και **δε χωρίζονται με κόμμα**.

- Οι σύνδεσμοι **καθώς** και **αφού**, είναι και **χρονικοί σύνδεσμοι** (εισάγουν χρονικές προτάσεις)

Χτύπησε το χέρι του, **καθώς** έκανε μονόζυγο. (χρονικός σύνδεσμος → ενώ έκανε μονόζυγο)

Δε θα γράψει, **καθώς** χτύπησε το χέρι του. (αιτιολογικός σύνδεσμος → γιατί χτύπησε το χέρι του)

Ασκήσεις Εμπέδωσης

- 1) Από τις παρακάτω προτάσεις υπογραμμίζω αυτές που είναι αιτιολογικές. Κυκλώνω τον αιτιολογικό σύνδεσμο και βάζω κόμμα ώστε να ξεχωρίσει η κύρια από τη δευτερεύουσα πρόταση.
 - α. Η Μαρία χάρηκε που βγήκαν τα αποτελέσματα των εξετάσεων.

- β. Επειδή δεν έκανε επισκευή το αμάξι σταμάτησε μέσα στη μέση του δρόμου.
 γ. Αφού εσύ δεν έχεις διάθεση θα βγω μόνος μου!
 δ. Είμαι χαρούμενος διότι έρχεται τριήμερο.
 ε. Δεν τον ήθελε στην ομάδα επειδή αδικεί τους συμπαίκτες του.
 στ. Καθώς δεν έβρισκε τα χρήματά του δανείστηκε ένα ποσό από τον Δημήτρη.
 ζ. Δεν κατάλαβα την άσκηση διότι έλειπα.
 η. Εφόσον δε θα έρθεις στη γιορτή δε θα πάω ούτε εγώ.

2) Στα παραδείγματα που ακολουθούν υπογραμμίζω τις αιτιολογικές προτάσεις και δηλώνω πώς εισάγονται, όπως στο παράδειγμα.

α. Υποχώρησαν από το πεδίο της μάχης, επειδή οι εχθροί ήταν ισχυρότεροι.

Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο επειδή.

β. Σε μερικές βόρειες χώρες τον χειμώνα δεν παίζουν ποδόσφαιρο, γιατί ρίχνει πολύ χιόνι.

Εισάγεται με

γ. Φώναξαν τους γονείς του, αφού δεν άκουγε κανέναν.

Εισάγεται με

δ. Άναψαν και το τζάκι, καθώς το κρύο ήταν πολύ.

Εισάγεται με

ε. Ξεκινήσαμε πολύ νωρίς, μια και ήμασταν έτοιμοι.

Εισάγεται με

3) Αιτιολογώ με μια δική μου εξαρτημένη αιτιολογική πρόταση τις παρακάτω ανεξάρτητες προτάσεις.

α. Δεν μπορούσα να κοιμηθώ,

.....

β. Οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης ευημερούν,

.....

γ. Οι ακτές παραμένουν βρόμικες,

.....

δ. Η ζωή σε ουρανοξύστη δε μου αρέσει,

.....

ε. Όλοι οι Εσκιμώοι φορούν ειδικές γούνες,

.....

4) Στα παρακάτω ζεύγη προτάσεων μετατρέπω τη δεύτερη πρόταση σε εξαρτημένη αιτιολογική πρόταση.

α. Πολλοί τουρίστες έρχονται στην Ελλάδα. Τους αρέσει το κλίμα και οι παραλίες της.

.....

β. Δεν έχω κάτι να κάνω αύριο. Θα περάσω από το κολυμβητήριο.

.....

γ. Είχε διακοπή ρεύματος. Δεν μπόρεσα να συνδεθώ στην τηλεδιάσκεψη.

.....

δ. Ταξίδεψε στο Παρίσι. Θέλει να έρθει σε επαφή με άλλες κουλτούρες.

.....

5) Αντικαθιστώ τις υπογραμμισμένες μετοχές ή φράσεις με αιτιολογικές προτάσεις, όπως στο παράδειγμα.

α. Ένωσε αδιαθεσία από την πολλή ζέστη.

Ένωσε αδιαθεσία επειδή είχε πολλή ζέστη.

β. Θέλοντας να πάρει δώρο νέο κινητό, διάβαζε τα μαθήματά του.

.....

γ. Μην ξέροντας τι έπρεπε να γράψει έδωσε λευκή κόλλα.

.....

δ. Απογοητεύτηκε περιμένοντας την ομάδα του να επικρατήσει.

.....

ε. Η Ιωάννα έτρεμε από το κρύο.

.....

στ. Εκνευρισμένος από την κίνηση, παράτησε το αμάξι στη μέση του δρόμου!

.....

Γραμματικά φαινόμενα

Λέξεις και φράσεις που δηλώνουν τόπο

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Υπογραμμίζω τους τοπικούς προσδιορισμούς στο κείμενο που ακολουθεί.

Στις πλαγιές του βουνού υπήρχε ένα πευκοδάσος. Ανατολικά υπήρχε ένα φαράγγι. Κάτω απ' αυτό έβγαιναν τα νερά μιας μεγάλης πηγής. Σε κοντινή απόσταση υπήρχαν βελανιδιές και δίπλα ένας νερόμυλος. Κάθε φορά που ανέβαινα στην πλαγιά, έκανα μια στάση στην πηγή για να πω δροσερό νερό. Καθόμουν εκεί για λίγη ώρα και έβλεπα πως φαίνεται η πόλη από ψηλά.

2) Στις προτάσεις που ακολουθούν υπογραμμίζω τους τοπικούς προσδιορισμούς και γράφω πώς εκφράζονται (επίρρημα, φράση με πρόθεση, επιρρηματική έκφραση, αναφορική πρόταση, όνομα σε αιτιατική):

α. Το καλοκαίρι πολλοί κοιμούνται στην ταράτσα του σπιτιού τους.

Εκφράζεται με → ..φράση... με... πρόθεση.....

β. Οι ουρανοξύστες σε κρατούν μακριά από τη φύση.

Εκφράζεται με →

γ. Να με περιμένεις εδώ!

Εκφράζεται με →

δ. Πηγαίνω σινεμά όταν έχω ελεύθερο χρόνο.

Εκφράζεται με →

ε. Περίμενε κάτω σχεδόν δύο ώρες.

Εκφράζεται με →

στ. Πάμε εκδρομή όπου τραβά η όρεξή σου!

Εκφράζεται με →

3) Για καθένα από τα παρακάτω τοπικά επιρρήματα γράφω το αντώνυμό του.

κάτω
ανατολικά
κοντά
πουθενά
δεξιά
ψηλά
εντός

4) Υπογραμμίζω στις παρακάτω περιόδους τους προσδιορισμούς τόπου και επιλέγω τον τρόπο που δηλώνεται ο τόπος.

Όπου κι αν πάω, θυμάμαι τον τόπο μου.

- α) επίρρημα β) επιρρηματική φράση γ) φράση με πρόθεση δ) αναφορική πρόταση

Μετά τη στροφή θα δεις το φαρμακείο.

- α) επίρρημα β) επιρρηματική φράση γ) φράση με πρόθεση δ) αναφορική πρόταση

Περάσαμε μέσα από το ποτάμι.

- α) επίρρημα β) επιρρηματική φράση γ) φράση με πρόθεση δ) αναφορική πρόταση

Πουθενά δε θα βρεις καλύτερο ψωμί.

- α) επίρρημα β) επιρρηματική φράση γ) φράση με πρόθεση δ) αναφορική πρόταση

Πηγαίνω στη Θεσσαλονίκη.

- α) επίρρημα β) επιρρηματική φράση γ) φράση με πρόθεση δ) αναφορική πρόταση

Σε παρακαλώ, έλα εδώ.

- α) επίρρημα β) επιρρηματική φράση γ) φράση με πρόθεση δ) αναφορική πρόταση

Ακούμπησε το ταψί στην κουζίνα.

- α) επίρρημα β) επιρρηματική φράση γ) φράση με πρόθεση δ) αναφορική πρόταση

Πάμε όπου επιθυμείς.

- α) επίρρημα β) επιρρηματική φράση γ) φράση με πρόθεση δ) αναφορική πρόταση

Γραμματικά φαινόμενα

Πότε βάζουμε κατάληξη -τε και πότε -ται

- Μην μιλάτε!
- Γιατί;
- Το μωρό κοιμάται...

Με κατάληξη **-τε** γράφονται τα ρήματα της **ενεργητικής φωνής στο β' πληθυντικό πρόσωπο** (τα ρήματα δηλαδή που έχουν υποκείμενο την αντωνυμία εσείς, είτε υπάρχει είτε εννοείται)

^P Κάνετε ^A διακοπές (Υποκείμενο: εσείς).

Με κατάληξη **-ται** γράφονται τα ρήματα **παθητικής φωνής στο γ' ενικό πρόσωπο** (τα ρήματα δηλαδή που έχουν υποκείμενο την αντωνυμία αυτός-ή-ό, είτε υπάρχει είτε εννοείται)

Η ^Υ Ανάσταση ^P γιορτάζεται το Πάσχα.

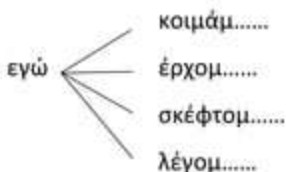
Τέλος, με κατάληξη **-ται** γράφονται και τα **απρόσωπα ρήματα**, ρήματα δηλαδή που χρησιμοποιούνται μόνο στο γ' ενικό πρόσωπο και δεν παίρνουν ως υποκείμενο πρόσωπο, ζώο ή πράγμα.

Απαγορεύεται (απρόσωπο ρήμα) να καπνίζετε (Υποκείμενο: εσείς) εδώ.

Ασκήσεις Εμπέδωσης

1) Συμπλήρωσε με -αι ή -ε τα παρακάτω ρήματα.

2) Συμπλήρωσε τις καταλήξεις των ρημάτων στις παρακάτω προτάσεις με -τε ή -ται.

- α. Ο υπεύθυνος βρίσκετ..... εκτός Αττικής.
- β. Φορέστ..... μακριές μπλούζες γιατί κάνει κρύο.
- γ. Ο Ιάκωβος κουράζετ..... εύκολα όταν τρέχει.
- δ. Το μωρό πιάνετ..... από τα κάγκελα και σηκώνετ..... όρθιο.
- ε. Γιατί φεύγετ..... από τώρα; Σε λίγο έρχετ..... ο παππούς.
- στ. Δεν επιτρέπετ..... να καπνίζετ..... σε δημόσιους χώρους.
- ζ. Πιστεύετ..... ότι ο πελάτης σας αδικείτ..... ;
- η. Ό,τι και αν κάνετ..... η αλήθεια πάντα αποκαλύπτετ..... .

3) Στις παρακάτω προτάσεις επίλεξε το ρήμα που έχει τη σωστή κατάληξη.

- α. Η διδασκαλία στηρίζεται / στηρίζεται στο μοντέλο εποικοδόμησης.
- β. Το πουκάμισο πλένεται / πλένετε στους 30° βαθμούς.
- γ. Η άσκηση μας ρωτάει πως γράφεται / γράφετε η κάθε λέξη.
- δ. Εσείς γράφετε / γράφεται την άσκηση από τον πίνακα.
- ε. Πρόκειται / πρόκειται να πάμε εκδρομή αύριο!
- στ. Στο ταμείο θα πληρώσετε / πληρώσεται το εισιτήριο.
- ζ. Μην ενοχλείστε / ενοχλείσαι από τον θόρυβο!
- η. Ο ασθενής εξετάζετε / εξετάζεται από τον γιατρό.

4) Χαρακτηρίζω τις προτάσεις ως ορθογραφικά Σωστές ή Λανθασμένες σημειώνοντας Σ ή Λ αντίστοιχα.

- α. (.....) Εξετάζεται το ενδεχόμενο για νέα μέτρα οικονομικής στήριξης.
- β. (.....) Γράφεται ότι θα έχουμε σύντομα εκλογές.
- γ. (.....) Ζητείτε προσωπικό για τη γραμματεία του σχολείου.
- δ. (.....) Πιστεύετε στα θαύματα;
- ε. (.....) Μην ξεχνάτε να τηρείτε τις αποστάσεις!

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΖΩΗ

παιδιά για τον μέλλον

ΠΑΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ | ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ | ΔΗΜΟΤΙΚΟ | ΓΥΜΝΑΣΙΟ | ΛΥΚΕΙΟ

Αβέρωφ 12-14, 16452 ☎ 210 9617817 @ info@zois-school.gr 🌐 www.zois-school.gr